

พ.ศ. ๒๔๘๐

+ חשבון שטח ונפח
 חומר

พระเจ้ากรุงธน

เบิกโรง

รำบูชาพระคุณสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี

ฉาก 1

พระยาตากปรึกษาเรื่องการศึกกับทหารร่วมใจ

ฉาก 2

พระยาตากตั้งต่อสู้พะม่าที่วัดพิชัย

ฉาก 3

เสียกรุง. พะม่าตั้งคนไทยชื้อบุญสงเป็นเจ้าทองอิน
ให้ควบคุมบังคับบัญชาคนไทยอยู่ที่ธนบุรี เจ้าตากปราบ
เจ้าทองอินได้

ฉาก 4

พระเจ้ากรุงธนบุรีปราบดาภิเษก

ฉาก 5

แสดงพระเกียรติคุณของพระเจ้ากรุงธนบุรี

ฉาก 6

ความยุ่งยากส่วนพระองค์ของพระเจ้ากรุงธนบุรี

ฉาก 7

เกิดการจลาจลในพระนคร พระเจ้ากรุงธนถูกจับ

ฉาก 8

ณ ที่ฝังศพพระเจ้ากรุงธนบุรี

ฉากสุดท้าย

จีนไทยสามัคคี

คำชี้แจงของผู้แต่ง

พระเจ้ากรุงธนบุรีได้ทรงกระทำความดีอันยิ่งใหญ่แก่ชาติเรื่องราวของพระองค์ย่อมเป็นที่ทราบและฝังอยู่ในใจของชาวไทยทั่วกัน แต่เพื่อฟื้นความจำและเพื่อให้ดูละครเรื่อง "พระเจ้ากรุงธน" เข้าใจซึมซาบดี จึงควรกล่าวพระประวัติไว้พอควร

พระเจ้ากรุงธนบุรี มีพระนามเดิมว่า "สิน" มีเชื้อชาติสืบจากจีน เกิดปีชาล พ.ศ. 2277 เมื่อเจริญวัยได้เข้ารับราชการเป็นหลวงยกกระบัตรเจ้าเมืองตาก ต่อมาได้เป็นพระยาวชิรปราการเจ้าเมืองกำแพงเพชร แต่คนทั้งหลายยังพอใจเรียก 'พระยาตาก' หรือ 'เจ้าตาก' อยู่เสมอ ฉะนั้นพระเจ้ากรุงธนบุรี จึงมีพระนามที่เรียกกันทั่วไปอีกอย่างหนึ่งว่า 'เจ้าตากสิน' หรือ 'พระยาตากสิน' หรือ 'ขุนหลวงตาก'

ใน พ.ศ. 2306 ซึ่งเป็นเวลาที่พระยาตากมีอายุ 29 ปี พระเจ้าอังวะส่งกองทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา 2 ทาง ทางหนึ่งเข้ามาทางเมืองทวายผ่านสุพรรณบุรี อีกทางหนึ่งเข้าทางเชียงใหม่และล่องตามลำแม่น้ำเจ้าพระยา เวลานั้นไทยเราอ่อนแอมาก พระม้ามายังไหนก็ไม่มีการตั้งไทยต่อสู้ป้องกัน มีแห่งเดียวที่บางระจัน ซึ่งราษฎรพร้อมใจกันต่อสู้พะม่ออยู่ถึง 5 เดือน ชื่อ 'บางระจัน' จึงเป็น ชื่อที่ได้รับความยกย่องเชิดชูถึงกับได้นำมาตั้ง เป็นชื่อเรือรบลำใหม่ของเราที่มาถึงมือเร็วนี้ ส่วนทางอื่นอ่อนแอเกินไปหมด แม้แต่ยกกองทัพเรือขึ้นไปสู้พะม่า พะม่ายิงคนร่ำดาพหน้าเรือตกน้ำตายไปคนเดียว กองทัพเรือก็ยกกลับทั้งกอง ทั้งนี้เนื่องจากเหตุที่พระมหากษัตริย์องค์สุดท้ายของกรุงศรีอยุธยาทรงหย่อนความสามารถ ผิดกับพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อน ๆ

การศึกครั้งนี้ได้ทำกันอยู่ถึง 3 ปีเศษ เวลาที่การศึกติดพันอยู่นั้น พระยาตากสินเข้ามาอยู่ในกรุงศรีอยุธยา ได้ทำการต่อสู้พะม่าอยู่ทางด้านวัดพิชัย ถูกทหารห้ามมิให้ยิงปืนใหญ่ เพราะพวกท้าวนางช้างในวังตกใจกลัวเสียงปืน ช้างในกรุงได้ตั้งเป็นข้อบังคับว่าใครจะยิงปืนใหญ่ ต้องได้รับอนุญาตจากศาลาลูกขุนเสียก่อน พระยาตากสินยังโดยไม่ขออนุญาตเกิดเรื่องจนจวนถูกประหารชีวิต พระยาตากสินเห็นว่าไม่มีทางที่จะรักษาบ้านเมืองไว้ได้ จึงชวนพรรคพวกดีฝ่าพะม่าออกไป เพื่อไปรวมกำลังที่อื่น แล้วยกเข้ามาสู้พะม่าใหม่

เมื่อพระยาตากสินไปแล้วไม่นาน กรุงศรีอยุธยาก็เสียแก่พะม่า กรุงแตกในวันอังคารเดือน 5 ขึ้น 9 ค่ำ ปีกุน พ.ศ. 2310 พะม่าได้กวาดต้อนผู้คน ขนทรัพย์สมบัติไป แล้วให้คน ๆ หนึ่งชื่อ สุกี้ เป็นนายกอง ตั้งค่ายอยู่ที่โพธิ์สามต้น เพื่อควบคุมเมืองไทยเหมือนอย่างเป็นเมืองขึ้น ในเวลานั้นคนไทยที่ทรยศต่อชาติ ไปเข้าข้างพะม่าก็มีมาก สุกี้ได้ตั้งให้พวกทรยศเหล่านี้ ควบคุมคนไทยด้วยกันเอง ทางเมืองธนบุรีสุกี้ตั้ง คนไทย

คนหนึ่งชื่อ บุญสง ให้เป็นเจ้า เรียกว่า เจ้าทองอิน ปกครองไทยอยู่ที่ธนบุรี

พระยาตากสิน เมื่อตีฝ่าพะม่าออกไปแล้ว เดินทางไปจนถึงจันทบุรี รวบรวมกำลังผู้คนได้มากพอแล้ว ก็ยกเป็นทัพเรือเข้ามาทางอ่าวไทย พอถึงเมืองธนบุรีก็ได้รับกับพวกเจ้าทองอิน เมื่อปราบเจ้าทองอินได้แล้ว ก็ยกขึ้นไปตีค่ายโพธิสามต้น สู้กับนายกองพะม่าตายในที่รบ ครั้นแล้วจึงยกกลับมาตั้งราชธานีใหม่ที่ธนบุรี ทรงทำการปราบดาภิเษกเป็นสมเด็จพระเจ้ากรุงธนในปี พ.ศ.2310 นั้นเอง

การรบชนะที่ค่ายโพธิสามต้นเป็นการกู้อิสรภาพ กระทำให้ไทยพ้นมือพะม่า แต่ประเทศไทยในเวลานั้นยังแตกแยกกันอยู่เป็นหลายก๊ก เนื่องจากที่บ้านเมือง เป็นกลียุค อำนาจของรัฐบาลกลางทางกรุงศรีอยุธยาอ่อนแอ ผู้ครองเมืองสำคัญต่าง ๆ เช่น พิษณุโลก นครศรีธรรมราชและอื่น ๆ ได้ตั้งตัวเป็นใหญ่ขึ้นตาม ๆ กัน พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงปราบก๊กต่าง ๆ รวบรวมประเทศไทยให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทรงแสวงหาอาหารมาแจกจ่ายแก่พวกพลเมืองที่อดอยาก ทรงส่งคนไปเที่ยวป่าวิ่ง ร้อง ให้พลเมืองซึ่งเที่ยวช้อนหนมีย่อยอยู่ในที่ต่าง ๆ กลับเข้าทำมาหากินในภูมิลำเนาเดิม อนึ่งในเวลาที่เสียกรุง มีภิกษุสงฆ์เป็นอันมากประพฤติดิตีลสมาจาร ภิกษุบางรูปไปเข้าข้างพะม่าบอกที่ฝังศพของไทยให้พะม่า และยุยงให้พะม่าฆ่าฟันคนไทยด้วยกัน พระเจ้ากรุงธนบุรีรับสั่งให้เอาตัวมาชำระตามโทษานุโทษ แล้วเที่ยวเสาะแสวงหาพระสงฆ์ที่มีศีลบริสุทธิ์มาตั้งเป็นพระราชาคณะ ทรงเชิญพระไตรปิฎกจากนครศรีธรรมราช ทรงอุปถัมภ์พระภิกษุสงฆ์ให้ได้ดำรงพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรืองต่อไป *

เมื่อพะม่ารู้ว่าไทยกลับตั้งตัวได้ก็ส่งกองทัพมารบอีกหลายครั้ง สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงออกรบด้วยพระองค์เองเป็นส่วนมาก ในการสู้รบนั้น สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงออกหน้าเสมอ ทรงทำการทุกอย่างเหมือนทหารทั่วไป แม้เมื่อปราบดาภิเษกแล้วก็ทรงออกหน้าทำการรบจนถูกปืนบาดเจ็บที่เมืองพิชัย เมื่อเรือล่มครั้งยกกองทัพมาจากเหนือ ทรงว่ายน้ำขึ้นฝั่งแล้วเดินลัดป่าไป จนถึงค่ายหลวงโดยไม่ยอมให้ใครแบกหาม ไทยได้อิสรภาพสมบูรณ์ บ้านเมืองเป็นปึกแผ่นเรียบร้อย ราษฎรอยู่เย็นเป็นสุข เขียงใหม่เข้ามารวม มอยู่กับไทยจนกระทั่งถึงบัดนี้ อะแซหวุ่นก็แม่ทัพผู้มีฝีมือที่สุดของพะม่า ในครั้งนั้นได้ประกาศว่า แต่นี้ต่อไปพะม่าจะไม่สามารถรบชนะไทยได้อีก

ในการกู้ประเทศชาติและแผ่อำนาจของไทยให้ไพศาลออกไปนั้นสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ทรงอาศัย สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและกรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท เป็นกำลังประหนึ่งว่าพระกรทั้งซ้ายขวา ในเวลาการศึกษาติดพันกับพะม่าอยู่นั้น สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกดำรงฐานันดรเป็นเจ้าพระยาจักรี และกรมพระ

ราชวังบวรฯ เป็นเจ้าพระยาสุรสีห์ ทางพะม่าทราบดี ว่าสองพระองค์นี้เป็นกำลังของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมาก อะแซหุ่นก็แม่ทัพคนสำคัญของพะม่า ใช้อุบายขอนัดดูตัวเจ้าพระยาจักรี (สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ) แล้วแกลังทำนาย ว่าต่อไปภายหน้าเจ้าพระยาจักรีจะได้เป็น พระมหากษัตริย์ปกครองเมืองไทย ทางพะม่าหวังจะให้สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงระแวง และเกิดการแตกสามัคคีกัน แต่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมิได้ทรงระแวง กลับทรงเห็นชัดว่า เจ้าพระยาจักรีเป็นผู้ที่ได้ทำประโยชน์แก่ประเทศมาก จึงทรงตั้งเจ้าพระยาจักรี เป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก เพื่อให้สมคำทำนายของอะแซหุ่น

พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงเป็นวีระบุรุษที่กล้าเลิคนกหนึ่งของไทย แต่เป็นเคราะห์ร้ายที่เรื่อง รวสวนพระองค์ไม่เรียบร้อยราบรื่น พระชายาบางคนก็โปรดมากไปมีผู้ต้องทรงสั่งประหารชีวิตพระชายาตั้งหลายคน ครั้นแล้วก็ทรงกลัดกลุ้มพระทัย เวลาสั่งประหารชีวิต หม่อมบางคนก็โปรดมากไป เช่น หม่อมฉิม หม่อมอุบลแล้วทรงกลัดกลุ้มถึงกับชักดาพทางพระองค์เอง เรื่องอื่นๆ อีกหลายเรื่องเกิดขึ้นทำให้ทรงขุนพระทัยอยู่เสมอ ทรงทราบตระหนักแน่ว่าบุญบารมีของพระองค์จะอยู่ไปไม่ได้นานเท่าไร ความกลุ้มกลัดมากไป ทำให้บางครั้งบางคราวพระสติไม่ปกติ ในที่สุดทรงหันเข้าหาทางพระ ทรงเจริญวิปัสสนา เพื่อทำพระทัยให้คลายความกลัดกลุ้ม พงศาวดารกล่าวว่าทรงเสวยพระจรีตถึงกับเป็นบ้าคลั่ง แต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงอธิบายไว้ในหนังสือพระราชวิจารณ์ว่า สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงพ้นเพื่อนไป บ้างบางครั้งแต่มีใช้บ้าคลั่งดังที่ผู้เขียนพงศาวดาร กล่าวไว้

พระเจ้ากรุงธนบุรีอยู่ในราชสมบัติได้ 14 ปี เกิดการจลาจลในพระนคร สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (สมเด็จพระพุทธยอดฟ้า ฯ) กำลังไปทัพเขมร ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ทางนี้ พวกก่อการจลาจลได้ตั้งให้พระยาสุรสีห์ เป็นหัวหน้ากระทำร้ายพระเจ้ากรุงธนบุรี มีผู้จงรักภักดีจะต่อสู้ แต่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงห้ามไม่ให้ใครสู้ เพราะทรงเห็นว่าพระองค์เองหมดบุญวาสนา และไม่มีพระประสงค์ให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนพลเมือง แต่ถึงกระนั้น ก็ยังมีขุนนางข้าราชการต่อสู้และล้มตายลงเป็นอันมาก

สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีทรงถูกจับ, ถูกบังคับให้บวช และภายหลังทรงถูกปลงพระชนม์ และนำพระศพไปฝังที่วัดบางยี่เรือ พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงถูกปลงพระชนม์เมื่อ พ.ศ. 2324 คือเมื่อ 156 ปีมาแล้วพระชนมายุได้ 47 พรรษา อยู่ในราชสมบัติได้ 14 ปี

ผู้สืบสายของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีที่มีชีวิตต่อมา มีหลายสาขาแต่สาขาที่สำคัญที่สุด คือ เจ้าพระยาบวรราชนายก ในปลายรัชกาลของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี

ผู้สืบสายของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีที่มีชีวิตต่อมา มีหลายสาขาแต่สาขาที่สำคัญที่สุด คือ เจ้าพระยานครน้อย ในปลายรัชกาลของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี เจ้าจอมมารดาจิม ได้นำน้องสาวชื่อ 'หนูเล็ก' มาถวายตัว พอเริ่มตั้งครรภ์ได้ 2 เดือน สมเด็จพระเจ้ากรุงธนโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพัฒน์ อุปราชนครศรีธรรมราชพาไปไว้นครศรีธรรมราช เจ้าพัฒน์บำรุงรักษาคุณหนูเล็กอย่างเป็น 'นางเมือง' ของนครศรีธรรมราช พระโอรสซึ่งเกิดจากคุณหนูเล็กนี้ เมื่อเติบโตขึ้นได้เป็นเจ้าพระยานคร มีสมัญญาว่า เจ้าพระยานครน้อย มีอำนาจจรรยารุ่งโรจน์ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ และเฉลียวฉลาดเข้มแข็งยิ่งกว่าคนใด ๆ ที่เคยเป็นเจ้าพระยานครมาแต่ก่อน และเจ้าพระยานครน้อยนี้เป็นต้นตระกูล ณ นคร และตระกูล โกมารกุล ณ นคร ซึ่งเป็นตระกูลใหญ่ไพศาลอยู่ในเวลานี้

ในการแต่งบทละครเรื่อง 'พระเจ้ากรุงธน' นี้ ผู้แต่งได้พยายามดำเนิน เรื่องสำคัญให้เป็นไปตามประวัติศาสตร์ แม้คำพูดของผู้แสดงเป็นพระเจ้ากรุงธน ก็พยายามให้เป็นไปตามพระราชดำรัสของพระเจ้ากรุงธนบุรี ซึ่งกรมหลวงนรินทรเทวี ผู้ทรงพระชนม์อยู่ในสมัยกรุงธนบุรีได้ทรงจดบันทึกไว้ สิ่งที่ต้องเติมบ้างเป็นแต่ในพลความ ส่วนเรื่องสำคัญมิได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด เรื่องของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมีปัญหาก็ได้แย้งกันมาก ผู้แต่งได้ถือตามพระราชวิจารณ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นหลัก ความตอนใดที่พระราชพงศาวดารกับพระราชวิจารณ์ขัดกัน ได้ถือตามพระราชวิจารณ์

เรื่องพระเจ้ากรุงธนตามที่พิมพ์แจกแก่ท่านทั้งหลายแล้ว ก็มีข้อความเพียงเท่าที่อ่านมานี้ ถ้าท่านพิเคราะห์ดูหน้าต้นของสุจิตร์ท่านจะเห็นว่าทางการได้ประพันธ์เรื่องละครและจัดลำดับฉากตามเรื่องที่ได้พิมพ์แจกเป็นตอนๆ ไป

แต่สำหรับละครเรื่องนี้ มีพิธีการแปลกกับเรื่องอื่นที่แล่วมา คือนอกจากเพลงตัวอย่างแล้วยังมีรำเบิกโรง คือ ร้องและรำบูชาพระคุณของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีด้วย ท่านจะสังเกตเห็นที่หน้าเวที มีศาลเทพารักษ์ซึ่งได้ตั้งไว้เป็นที่บูชาข้างในศาล มีรูปหลักเมือง ซึ่งกรมศิลปากรได้สร้างสำหรับบูชาแทนพระองค์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี รูปหลักเมืองนี้เมื่อได้ทำเสร็จแล้ว อธิบดีกรมศิลปากรได้เชิญไปยังที่ฝังพระอัฐิของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีในพระอุโบสถวัดบางยี่เรือ นิมนต์พระสงฆ์สวดบิณฑิการและทำพิธีอัญเชิญพระบรมเดชาานุภาพสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี มาไว้คุ้มครองรักษาและประทานความสุขสวัสดิแก่เราท่านทั้งหลาย

ขอความสุขความเจริญจงมีแด่ท่านผู้ดูทั้งหลาย ทวักันเทอญฯ

คำประกาศเพลงตัวอย่าง

1. เพลงที่จะเริ่มร้องให้ท่านฟังชื่อว่าเพลง "อยุธยา" กรมศิลปากรตั้งใจจะใช้ เป็นเพลงประจำหัวอยุธยา
2. โรงเรียนศิลปากรได้คิดบทสำหรับเพลงอยุธยาไว้ ดังจะร่ำให้ท่านดู
3. เพลงที่จะร้องต่อไป ชื่อว่าเพลงจีนไทยสามัคคี แต่งขึ้นเพื่อสมานสามัคคีระหว่างไทยกับจีน และอยู่ในฉากสุดท้ายของเรื่องพระเจ้ากรุงธน
4. เพลงที่จะร้องต่อไปชื่อเพลงนครราชสีมา กรมศิลปากรตั้งใจจะใช้เป็นเพลงประจำจังหวัดนครราชสีมา เพลงบทนี้มีได้อยู่ในเรื่องพระเจ้ากรุงธน แต่ได้นำมาร้องให้ฟังเป็นพิเศษ
5. โรงเรียนศิลปากรได้คิดบทสำหรับเพลงนครราชสีมาไว้ดังจะร่ำให้ท่านดู

ฉาก 1

ฉาก 2

ฉาก 3

ฉาก 4

ฉาก 5

ฉาก 6

ฉาก 7

ฉาก 8

ฉากสุดท้าย

หมายเหตุ

พระเจ้ากรุงธน

เบิกโรง

รำบูชาพระคุณสมเด็จพระเจ้ากรุงธน

ฉาก 1	พระยาตากปรีกษาเรื่องการศึกกับทหารร่วมใจ
ฉาก 2	พระยาตากตั้งต่อสู้ พะม่าที่วัดพิชัย
ฉาก 3	เสียกรุง, พะม่าตั้งคนไทยซื้อบุญสงเป็นเจ้าทองอินให้
ควบคุมบังคับบัญชาคนไทยอยู่ที่ธนบุรี เจ้าตากปราบเจ้า
ทองอินได้
ฉาก 4	พระเจ้ากรุงธนบุรีปราบดาภิเษก
ฉาก 5	แสดงพระเกียรติคุณของพระเจ้ากรุงธนบุรี
ฉาก 6	ความยุ่งยากส่วนพระองค์ของพระเจ้ากรุงธนบุรี
ฉาก 7	เกิดจากจลาจลในพระนคร พระเจ้ากรุงธนถูกจับ
ฉาก 8	ณ ที่ฝังพระศพพระเจ้ากรุงธนบุรี
ฉากสุดท้าย	จีนไทยสามัคคี
หมายเหตุ	บทเพลงในละครเรื่องนี้ มีคำว่า "สยาม" อยู่หลายแห่ง
นี้เพราะละครเรื่องนี้ได้แต่งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2480
ก่อนการเปลี่ยนชื่อประเทศสยามเป็นประเทศไทย ครั้น
จะแก้ไขเสียก่อนที่จะพิมพ์ขึ้นในครั้งนี ก็จะต้องแก้ไข
เปลี่ยนแปลงบทเพลงและโน้ตอีกมาก ผลจะเท่ากับแต่ง
ขึ้นใหม่ ซึ่งไม่สามารถจะทำให้ทันได้ในเวลานี้ ฉะนั้นคำว่า
"สยาม" ในบทเพลงจึงคงไว้ตามเดิมแก่ แต่ที่เป็นคำพูด

ปี่พาทย์ทำเพลงซุบ

ชาย 8 หญิง 8 รำออก นั้ เครื่องสายทำเพลงกรุงธน (ทางไทย)
ชายหญิงร้องและรำ

"กรุงธน" ทางไทย

เมื่อกรุงศรีอยุธยาขาด
ไทยระทมทุกข์ทั่วทั้งแผ่นดิน

ศัตรูล้างผลาญพินาศจนหมดสิ้น
เจ้าตากสินต่อสู้เมืองไทย

ตั้งกรุงธนขึ้นเป็นราชธานี
ทรงพระคุณล้นเกล้าฯ แก่ชาวไทย

สยามฟื้นชีวิขึ้นมาใหม่
ควรทอดเกียรติพระองค์ไว้ทุกเมื่อ เออ

(เครื่องสายรับ รำไปจนปิดม่าน เครื่องสายคงทำเพลงกรุงธนเรื่อยไป
จนกว่าจะได้ยินกระดิ่งสัญญาณจึ่งหยุด และปี่พาทย์ทำเพลง "เสมอ")

ฉาก 1

ปรึกษาเรื่องการศึกษา

ฉาก ม่านธรรมดา มีเตียงเจ้าตากนั้ ปี่พาทย์ทำเพลง "เสมอ"

เปิดม่าน เจ้าตากเดินออก

หุ่รุ่ม

เมื่อนั้น
มาอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา

พระยาตากทหารไทยใจกล้า
ในเวลาที่พะม่มารุกราน

(หลวงพรหมเสนา ออก)

พรหม

- ได้ทำทราบไหมขอรับ ว่าเวลานี้พะม่ยากมาถึง
ไหนแล้ว

เจ้าตาก

- ไม่ทราบเลย ได้ข่าวแต่ว่าเขารุกเข้ามาเรื่อย
ไทยเราไม่สามารถต้านทานได้

พรหม

- ไม่ใช่ไม่สามารถต้านทานได้ เรื่องมันไม่มีใครออก
ต้านทาน เท่านั้นเอง

เจ้าตาก
หลวง
เชียง
อภัย
เจ้าตาก
อภัย

ตำนาน เฒ่าหน่อง

(พระเจ้าเชียงใหม่ กับ หลวงพิชัยอาสา ออก)

- เจ้าตาก - ไฉ หลวงพิชัยอาสา ได้ข่าวอะไรบ้าง
- พิชัย - ข่าวร้ายขอรับ บางระจันแตกเสียแล้ว
- เจ้าตาก - จันหรือ ทราบมาจากไหน
- พิชัย - คนจากบางระจันมาบอก
- พรหม - ไม่แตกยังไฉได้ ขอกำลังทางกรุงออกไปช่วย
ก็ไม่ว่างออกไป
- เจ้าตาก - น่าสลดใจ พวกบางระจันสู้พะม่าอยู่ได้ถึง 5
เดือน แสดงความกล้าหาญสมเป็นเลือดไทย
คนที่เกิดมาในชั้นหลัง จะรู้จักชื่อบางระจันดีทีเดียว
คุณพระเชียงใหม่ มีอะไรเล่าให้พวกเราฟังบ้างไหม
- เชียงใหม่ - มีก็แต่ข่าวที่ไม่สู้เป็นมงคลทั้งนั้นแหละขอรับ คราวนี้
น่ากลัวมาก

(หลวงราชสนเหา กับ ขุนอภัยภักดี ออก)

- เจ้าตาก - ยังไฉ หลวงราชสนเหา, ขุนอภัยภักดี มีข่าวอะไรบ้าง
- หลวงราช - มีขอรับ เรื่องกองทัพเรือ
- เชียงใหม่ - ว่ายังไฉ
- อภัย - เมื่อเช้า ส่งกองทัพเรือขึ้นไป เพื่อตีค่ายพะม่า
ที่วัดท่าการ้อง เวล่ายกขึ้นไป คนเก่งของเราคน
หนึ่งชื่อนายเร็ก ยืนร่ำดาบ อยู่หน้าเรือ ถูกพะม่าที่ซุ่ม
อยู่ริมฝั่งยิงเอาตักน้ำ
- เจ้าตาก - แล้วยังไฉ
- อภัย - แล้วทัพเรือทั้งกองก็ยกกลับหมด

- พรหม
- หลวงราช
- เจ้าตาก
- เชียงใหม่
- หมื่นราช
- เชียงใหม่
- พิชัย
- เจ้าตาก
- เชียงใหม่
- เจ้าตาก
- พิชัย
- เจ้าตาก
- พิชัย
- เจ้าตาก
- น้าอนาถใจ เหลวไหลอะไรกันอย่างนั้น
 - เมื่อครั้งพระนเรศวรเป็นเจ้า ไทยได้เคยใช้กองเรือรบ ขึ้นไปยิงกองทัพนางสาวดีถึงด่านขนอนปากคูและ ป่าโมก แต่เดี๋ยวนี้เราทำอย่างนั้นไม่ได้เสียแล้ว
 - กรุงศรีอยุธยาเห็นจะหมดคนดี
- (หมื่นราชสนทนา ออก)
- ใจ หมื่นราชสนทนา ได้ข่าวอะไรบ้าง
 - พระม่ายกเข้ามาตั้งอยู่ที่วัดภูเขาทองแล้ว
 - นั้นยังงั้นละ (ทุกคนลุกขึ้น)
 - เขาลอยชายเข้ากรุงเอาทีเดียว
 - คุณพระเชียงใหม่ ทหารที่อยู่ในอำนาจของเรา จริง ๆ มีสักเท่าไร
 - มีมาก แต่พวกที่เชื่อใจได้จริง ๆ มีสักสามร้อย
 - อาสาจีนของเรามีสักเท่าไร คุณหลวงพิชัย
 - ผมคุมอยู่สองร้อย
 - ดีทั้งนั้นหรือ
 - ดีทั้งนั้น คนจีนเหล่านี้เต็มใจจะตายเพื่อเมืองไทย ทุกคน
 - ดีมาก เราต้องแสดงให้เห็นว่ากรุงศรีอยุธยายัง ไม่สิ้นคนดี เรียกทหารของเรามาให้พร้อมไปตั้งรับที่วัดพิชัย

ปีพาทย์ทำเพลงปฐม

(พวกทหารออก เจ้าตากยืนอยู่กับที่จนปิดม่าน)

- ปิดม่าน -

ฉาก 2

ตั้งต๋อสู้พะม่าที่วัดพิชัย

พอม่านปิด ปี่พาทย์หยุด เครื่องสายทำเพลงนาคราช 'นาคราช'
ร้องและบรรเลงในระหว่างปิดม่าน รับเครื่องสาย

นาคราช

รวบรวมได้กำลังทั้งจีนไทย ยกไปตั้งวัดพิชัยด้วยใจหาญ
ยังสู้กับพะม่าอยู่ช้านาน พวกทหารซุลมุนวุ่นวาย

(พอเครื่องสายรับเสร็จแล้วปี่พาทย์ทำเพลงเชิด)

จึงเปิดม่าน

เจ้าตากกำลังอำนวยการต่อสู้อำศึก นายทหารร่วมใจอยู่ด้วย เว้นแต่
ขุนอภัยกับหลวงราชเสนหา นอกนั้นมีทหารอื่น ๆ อีกพอควร เวลาพูดกันปี่พาทย์ทำเพลง
อย่างเบา จนกว่าเจ้าคุณผู้ใหญ่เข้ามา ปี่พาทย์จึงหยุด)

เจ้าตาก

- หลวงพิชัย, หลวงพิชัยอาสาไปควบคุมทางโน้น
(หันมาสั่งปืนใหญ่) นั่นแน่ เห็นธงเป็นทิวอยู่
ทางซ้ายทุ่งนั้น ยัง

(ทำเสียงเอะอะวุ่นวายราว 2 นาที)

เจ้าตาก

- พวกเราเป็นอย่างไรบ้าง หลวงราชฯ อยู่ทางไหน

พรหม

- หลวงราชฯ อยู่ทางด้านซ้าย พวกเรายังเรียบร้อยดี
ไม่มีใครเป็นอันตราย

(เสียงปืนทางพะม่าสงบ)

เจ้าตาก

- อ้อ เขาสงบไปแล้ว เราพักการยิงไว้ก่อน ตรวจ
ตราพวกเราให้ทั่ว ว่าใครมีบาดเจ็บบ้างหรือไม่

(ขุนอภัยออก)

เจ้าตาก

- มีอะไรหรือขุนอภัย

- ขุนอภัย - เจ้าคุณผู้ใหญ่สั่งให้หาได้ทำไปพบ
- เจ้าตาก - เจ้าคุณผู้ใหญ่จะมายุงอะไรกับฉัน พะมาจะเข้าเมือง
อยู่รอมร่อแล้ว ใครจะมายุงไม่ได้
- ขุนอภัย - ท่านบอกว่า ท่านเชิญพระบรมราชโองการมา
- เจ้าตาก - ก็เชิญมาถึงนี่หนอยซิ ฉันต้องรักษาหน้าที่ทางนี้
ไปไหนไม่ได้
- (ขุนอภัย ๔ ยกมือไหว้แล้วไป)
- เจ้าตาก - ตรวจสอบให้ทั่ว ตรวจสอบคนของเราให้ทั่ว ใครบาดเจ็บ
หามเอาเข้าไปในวัดให้พระช่วยรักษา คนที่ดี
อยู่สู้ต่อไป
- (ขุนอภัยมา)
- เจ้าตาก - ว่าไง ขุนอภัย ๔
- ขุนอภัย - เจ้าคุณผู้ใหญ่ขอให้เชิญได้เท้าลงไปพูดกันปากคูข้าง
ข้างโน้น ท่านมาไม่ได้
- เจ้าตาก - ทำไม่ถึงมาไม่ได้
- ขุนอภัย - สะพานข้ามคูเป็นไม้ไผ่ หามคานหามข้ามมาไม่ได้
- เจ้าตาก - ก็แน่ละซิ ใครมันจะหามคานหามข้ามสะพานคูมาได้
เล่า บอกให้เจ้าคุณผู้ใหญ่ลงจากคานหามเดินมา
หนอยเถอะนะ บ้านเมืองจะวายวอดอยู่แล้ว ยังไม่
ยอมลงจากคานหามอีก
- (ขุนอภัยไปทางขวา หลวงพิชัยมาทางซ้าย)
- เจ้าตาก - พวกเราเป็นยังไรบ้าง
- หลวงพิชัย - เรียบร้อย ไม่มีใครเป็นอันตรายเลย (ชี้ไปทางขวา)
เอื่อนั่นอะไรกัน

เจ้าตาก

เจ้าคุณ

เจ้าตาก

เจ้าคุณ

เจ้าตาก

เจ้าคุณ

เจ้าตาก

เจ้าคุณ

เจ้าตาก

เจ้าคุณ

(ปีพาทย์หยุด)

เจ้าตาก

- พ่อเจ้าประคุณ ออกมานี้หน้อยก็ต้องกันสัปทนต์ด้วย (เจ้าคุณผู้ใหญ่กับคนใช้มาถึง) ไต้เท่ากรุณา หุบร่ม เสียก่อน พระม้ายะยังตาย

เจ้าคุณ

- หุบได้หรือ เสียเกียรติยศนี้ คุณให้ฉันทลงจากคานหาม หามเดินมานี้ก็พออยู่แล้ว ยังจะมาเกณฑ์ให้ขุนนาง ผู้ใหญ่หุบร่ม มันมีเยี่ยงอย่างที่ไหน

เจ้าตาก

- นี่เป็นเคราะห์ดีว่าได้เข้ามาเวลาหยุดยัง ถ้ามาในเวลาที่ยังกันละก็ได้เท่าจะถูกยิงหกคะเมนไป

เจ้าคุณ

- ผมมีข้อราชการที่จะมาแจ้งให้เจ้าคุณทราบ

เจ้าตาก

- ผมฟังด้วยความเคารพ ยิง, (เจ้าคุณวิ่งกอดคน)

เจ้าคุณ

- คือว่า (หันไปบ้วนน้ำหมาก คนยืนกระโถนมาให้) คือว่า เจ้าคุณจะยิงปืนใหญ่ไม่ได้ พวกท้าวนาง ในวังตกใจ หม่อมเพ็ง หม่อมแมน ตกใจมากกว่าคนอื่น

เจ้าตาก

- แล้วกันซิครับ ถ้าไม่ให้ยิงปืนใหญ่ จะสู้พระม้ายิงงี้ได้เล่า

เจ้าคุณ

- จะยิงก็ได้ (กระโถน) แต่ก่อนจะยิง ต้องบอกไปที่ศาลาลูกขุน ศาลาลูกขุน บอกเข้าไปข้างใน พวกข้างใน จะเอาสำลีสุดหู แล้วบอกอนุญาตออกมา คุณจึงจะยิงได้

เจ้าตาก

- แล้วว่าผมจะยิงได้ พระม้ายก็เข้าเมือง

(หลวงพิชัยแอบสั่งทหารยิง)

เจ้าคุณ

- (ตกใจ, เทียววิ่งกอดคน) ฉันทเชิญพระบรมราชโองการมา (กระโถน) ถ้าเจ้าคุณไม่เชื่อฟังจะต้องรับโทษอย่างหนัก

- เจ้าคุณ - จำวันะ พวกนี้ จะยังป็นต้องขออนุญาตก่อนนะ
(ปีพาทย์ทำเพลงเชิด, พะมาเริ่มยิง, เจ้าคุณกับพวกวังหนี่, ปีพาทย์หยุด)
- เจ้าตาก - (ร้องเรียก) พวกเรามาให้หมด (ทุกคนมาหา)
พวกเราได้ยอมสละชีวิต เพื่อป้องกันกรุงศรีอยุธยา
เราคิดกันว่าจะยอมตายก่อนที่จะพม่าจะเข้ากรุง แต่
ฉันมาคิดเห็นว่าตายอย่างนี้ไม่มีประโยชน์ ดูซิ
เราต้องปล่อยให้พม่ายิงข้างเดียวเรายิงตอบไม่ได้
- พิชัย - ทำอย่างไรรันละครับ ใต้เท้า
- เจ้าตาก - ฉันไม่รู้จะทำยังไง
- พรหม - กรุงศรีอยุธยาสิ้นคนดีเสียแล้ว
- เจ้าตาก - คนดียังมี อย่างน้อยก็พวกเรา แต่เราถูกห้ามไม่ให้
ยิงปืนต่อสู้พม่า เราถูกห้ามไม่ให้ป้องกันชาติของเรา
เพราะแม่พวกขวัญอ่อนเขตกใจกลัวเสียงปืน
- เชียงเงิน - พอพม่าเข้าเมืองได้เถอะ พวกแม่ขวัญอ่อน
นั้นจะรู้สึก
- หลวงราช - ถ้าขึ้นเป็นอย่างนี้ กรุงศรีอยุธยาก็คงแตกในสามเดือน
- เจ้าตาก - ไม่ถึงหรอก ฟังซิ พม่ายิงไม่ขาดเสียง แล้วเรา
ก็ต้องนั่งนิ่งปล่อยให้เขายิงเราข้างเดียว มันน่า
เจ็บใจเหลือเกิน
- ๗๗
แซกการเชษฐ (รับเครื่องสายทุกคำ)
- จะยิงสู้เขาไม่ได้เจ็บใจยิ่ง ทางพม่าเขายังไม่ขาดสาย
คิดขึ้นมาก็น่าหนักละอายอ ยูธยาวอดวายแล้วคราวนี้
- หลวงพิชัย - เอาอย่างนี้เถอะครับ ใต้เท้า
- เจ้าตาก - ยังไง
- หลวงพิชัย - ขอคนให้ผมร้อยเดียว ผมจะเข้าไปจับพวกรกชาติ,
รกโลก, รกบ้านเมือง, พวกตกใจขวัญอ่อน พวกขึ้น

- คานหามกางสัปทนครอบไฟมันให้หมดแล้วเรากลับ
มาสู่พะม่าให้เต็มมือ
- เจ้าตาก - อย่า, เขาจะหาว่าเราเป็นกบฏ มันจะเกิดยุ่งขึ้นภายใน พะม่าเห็นได้ทีก็จะซ้ำเอาแหลกไปด้วยกัน อย่าเลยพวกเรา ไปตายดาบหน้ากันเถอะปล่อยให้กรุงเสีย เราไปกู้ชาติบ้านเมืองกันทางด้านอื่นดีกว่า
- อภัย - ไปครับ ไปทางไหนก็ไป
- เจ้าตาก - กำลังของเรามีเท่าไร
- เชียงเงิน - มีไทยสักสามร้อย จีนสักสองร้อย
- เจ้าตาก - เราตีฝ่ากองทัพพะม่าออกไปทางนี้ ยกไปทางบ้านโพธิ์สังหาร, บ้านพรานนก, นครนายก ด้านบ้านกบแจะ ปราจีน, ไปเรื่อยไปถึงฉะเชิงเทรา, ชลบุรี, ระยอง จนกระทั่งจันทบุรี รวบรวมกำลังของเราที่นั่น แล้วยกเข้ามาทางปากอ่าวสู่พะม่าอีกที เห็นเป็นใจพวกเรา
- หลายคน (เว้นหลวงราช) - ไปครับ ไปครับ ไปครับ
- หลวงราช - แต่ถ้าไม่มีใครคอยยิงพะม่าอยู่ทางนี้บ้าง เราก็จะไม่สามารถตีฝ่าพะม่าออกไปได้ ถ้ามีใครคอยยิงไว้ด้านหนึ่งแล้ว เราก่ออีกด้านหนึ่ง พะม่าก็จะพะว้าพะวัง ไม่ระดมกำลังมาขวางทางเรา
- เจ้าตาก - แต่ใครจะอยู่คอยยิงได้ มันมีแต่ทางเสีย ถ้าไม่ถูกพะม่ายิงตายทางโน้น ก็ถูกไทยตัดหัวทางนี้ เราไปกันให้หมดยังมีทางรอด แต่คนที่อยู่ยิงที่นี่จะไม่มีทางรอดเลย ใครจะยอมอยู่
- ทหารไทยคนหนึ่ง - ผมเองครับ ผมยอมอยู่ ใต้เท้าพาพวกเราออกไปให้ได้ ผมจะคอยยิงอยู่ที่นี่ ผมจะถูกพะม่ายิงตายหรือถูกไทยประหารชีวิต ผมเอาทั้งนั้น ขอให้พวกเรารอดไปได้ก็แล้วกัน

ทหารจีนคนหนึ่ง	- ผมอยู่ด้วยอีกคนหนึ่งครับ จะได้มีเพื่อนกันเป็นสองคน
เจ้าตาก	- ดีมาก เพื่อนยาก พวกเราจะไปจับทพบุรี แล้วจะกลับเข้ามาบางกอก ถ้าเพื่อนยังมีชีวิตอยู่ จงเล็ดลอดลงไปบางกอก แล้วคอยพบพวกเราที่นั่น เราต้องเผชิญโชคเผชิญภัย ถ้าพวกเรารอดไปได้เราก็คจะได้กู้ประเทศให้พ้นมือพะม่า
ทหารจีน	- ไม่เป็นไรขอรับ อย่าเป็นห่วงผมเลย
ทหารไทย	- ผมตายเพียงสองคนไม่เป็นไร ได้ทำกู้ชาติให้สำเร็จ
เจ้าตาก	- ลาก่อน เพื่อนยาก ขอให้เทพเจ้าช่วยเพื่อนให้พ้นภัยให้เราได้พบกันอีก
ทหารจีน	- ไปเถอะครับ อย่ามัวช้า ผมยิงละ

(ปีพาทย์ทำเพลงเชิด ทหารเริ่มยิง เจ้าตากนำทัพออก นายทหาร บางคนมากอดทหารคนที่ยิง แต่ถูกขับไล่ให้ไป ทหารยิงพลางแสดงความดีใจ ว่าพวก เจ้าตาก รอดไปได้ ในที่สุดตัวเองถูกยิงตาย คนหนึ่งตายก่อนอีกคนหนึ่งทำงาน ต่อกันไปจนตายอยู่ด้วยกัน)

(ปีพาทย์ทำเพลง โอต)

ดนตรีสากลทำเพลง "เมืองของเรา" จะเพาะตอนต้น ลูกคู่ร้อง จะเพาะตอน
กรุงศรีอยุธยา ไฟหริ่ง

ปิดม่าน

ฉาก 3

ปราบเจ้าทองอิน

พอบิดม่าน เครื่องสายก็ทำเพลงสามเส้า

สามเส้า (ร้องและบรรเลงเวลาปิดม่าน)

อยู่อย่าแพ้พะม่าแล้วมีหน้า

พวกไทยเองก็ยังซ้ำกันป่นปี้

ไทยบางคนทรชนคนกาลิ

เมื่อเห็นไทยเสียทีก็ซ้ำเติม

(เปิดม่าน คนไทยกำลังถูกเกณฑ์ให้ดำข้าว คนไทยทุกคน เหน็ดเหนื่อยและ
ลงนั่งพูดกัน)

คนดำข้าวคนที่ 1	- แยะเขาแล้วพวกเรา บ้านเมืองแหลกหมด กรุงแตก
ยับเยินไปหมดแล้ว
คนดำข้าวคนที่ 2	- พวกเราชาวธนบุรีที่นี่ก็พลอยแย่ไปด้วย
คนดำข้าวคนที่ 3	- เขาพูดกัน ว่าเจ้าตากไปตั้งตัวได้ที่เมืองจันทบุรี
กำลังยกเข้ามาทางปากอ่าว พวกเราเห็นจะพิน
บ้างละ
คนดำข้าวคนที่ 4	- ขอให้มาเร็ว ๆ เกอะพ่อคุณ เหลือแต่ตัวแล้ว เข้า
ของเงินทองฝังดินไว้ เขาก็ชุดเอาหมด
คนดำข้าวคนที่ 5	- ก็พวกไทยเรามันทรยศกันเองนี่นา มีอายพวก
ชายชาติอยู่ 4-5 คน เทียวได้บอกที่ฝังทรัพย์ของ
พวกเราให้พะม่า
คนดำข้าวคนที่ 6	- พวกพะม่านะ ฉันไม่โกรธเขาหรือก คนต่างชาติ
กันมันก็ต้องรบกัน เราสู้เขาไม่ได้ เราก็อแพ้เขา
แต่ที่ไทยเราทรยศกันนี่แหละมันเจ็บนัก
คนดำข้าวคนที่ 7	- อย่าพูดดังไป เจ้าทองอินท่านจะได้ยินเข้า

- คนดำขาวคนที่ 8 - เจ้าทองอินทองแอนอะไร อ้ายนี้มันชื่ออ้ายบุญสง
ไทยเราแท้ ๆ ไปเข้าพวกกับพะม่า
- คนดำขาวคนที่ 1 - มันบอกที่ฝังทรัพย์ของพวกเราให้พะม่า
- คนดำขาวคนที่ 8 - แล้วพะม่าก็ตั้งมันเป็นนายพวกเรา อ้ายนี้แหละ
ที่ฉันอยากแกล้งเนื้อเอาเกลือกหา
- คนดำขาวคนที่ 4 - คนไทยด้วยกันแท้ ๆ อาสาพะม่าทำร้ายคนไทย
ด้วยกันเอง
- คนดำขาวคนที่ 9 - เอ๊ย มาแล้วว้ย
- ปี่พาทย์ทำเพลงฉิ่ง
- (บุญสงกับคนไทยอีก 4 คนออก นุ่งผ้าอย่างไทย แต่โพกศีรษะอย่าง
พะม่า)
- บุญสง - นี่ทำไมนั่งนิ่ง ๆ กันเสียละพ่อเอ๋ย ดำขาวไปซิ
- พวกบุญสง - คินนี้เราจะต้องลำเลียงข้าวส่งขึ้นไปค่ายโพธิสามต้น
- บุญสง - ถ้าส่งขึ้นไปไม่ทัน สู้ก็พระนายกองของเราท่านคงจะ
โกรธมาก
- สง - สู้ก็พระนายกองของเรา อย่าพูดว่าของเราเลย
เป็นนายของพวกเราก็เป็นไปเถอะ แต่ไม่ใช่ นาย
พวกข้า
- บุญสง - พูดยังงั้นได้หรือ แกไม่รู้หรือว่าเดี๋ยวนี้เราขึ้นกับ
พระเจ้าอังวะแล้ว
- คนดำขาวคนที่ 9 - เชิญพวกแกไปขึ้นกับเขาเถอะ พวกข้ามันจะไม่ขึ้น
หรือก ยอมตาย
- บุญสง - อย่าใช้คำว่าแก้วข้านะ เดียวนี้ฉันไม่ใช่คนไพร่ ๆ
อย่างพวกแก ฉันเป็นเจ้า, เจ้าทองอิน, อำมาตย์ของ
พระเจ้าอังวะ ถ้าแกไม่ฟังคำสั่งของฉัน ฉันจะคว่ำ
แกเสีย

คนดำขาว

คนดำขาว

บุญสง

คนดำขาว

บุญสง

คนดำขาว

บุญสง

ชักดาพอก

บุญสง

กับพวกกลับตัว

คนดำขาวคนที่ 8

- เชิญให้มิ่งเขียน เชิญให้มิ่งฆ่าพวกกูให้หมด อ้ายคนทรยศต่อชาติ พวกมิ่ง 4-5 คนนี้แหละ ที่ไปเข้าข้างพะม่า บอกที่ฝังเงินทองของพวกเราให้พะม่า

คนดำขาวคนที่ 6

- มิ่งมีหน้าโพกหัวพะม่าถุงผ้าไทยมาตั้งตัวเป็นนายพวกกู อ้ายหน้าด้าน

บุสง

- อย่าพูดมาก

คนดำขาวคนที่ 4

- กูจะพูด มิ่งเอาดาพมาเชือดคอกูเสียเถอะ กูยินดีที่จะตายอย่างคนไทย กูไม่ต้องการเป็นข้าใคร

สง

- บอกให้หยุดพูด

คนดำขาวคนที่ 4

- กูไม่หยุด มิ่งบังอาจเรียกพวกกูว่าไพร่ มิ่งนึกว่าตัวมิ่งเป็นนายคน อังตนเป็นอำมาตย์พระเจ้าอังวะ พวกมิ่งนี้แหละคืออ้ายไพร่ อ้ายข้า

สง

- อ้ายนี่อวดเก่งนัก มันถูกอำมาตย์ของพระเจ้าอังวะเอา, เขียนหลังให้เป็นตัวอย่างเสียสักคนหนึ่ง

(ปีพาทย์ทำเพลง ปีกลอง)

(คนดำขาวคนที่ 4 ถูกจับมาเขียน คนอื่น ๆ จะเข้าช่วย บุญสงกับพวกพออกจะพัน ปีพาทย์หยุด)

1

- ระวังให้ดินะ คราวนี้ใครจะมาอวดเก่งกับกูไม่ได้, ลูกขึ้น, ทำงานไป (ทุกคนลุกขึ้นทำงาน) ถ้าเย็นวันนี้ไม่ได้ข้าวพอส่งไปให้พระนายกongที่ค่ายโพธิสามต้น พวกมิ่ง จะต้องถูกตัดหัวทุกคน (บอกพวกของตัว) ไปตรวจด้านอื่นกันเถอะ อ้ายพวกไพร่เหล่านี้ไม่เอาจริง ๆ มันไม่กลัวหรอก

(บุญสงกับพวกไป ดนตรีสากลเพลง "เมืองของเรา" พอบุญสงกลับตัวไปแล้ว ทุกคนเข้าหาชายที่ถูกเขียน แล้วลุกขึ้นแยกออกจากกัน)

‘เมืองของเรา’

บ้านเมืองของเรา	เขามารุกราน
เราก็อายชาติทหาร	โฉนจิงยอมแพ้เขา
เขตต์แดนของไทย	ดวงใจของเรา
ใครหล่อดูเบา	กลัวเขาทำไม
กรุงศรีอยุธยา	สิ้นชาติแล้วหรือ
คนดีมีฝีมือ	หายไปข้างไหน
เมืองของเรา	เขาทำเข้าใจ
พวกเราไปไหน	ไม่มาต้านทาน

บ้านเมืองของเรา.....

(ปีพาทย์ทำเพลงเซ็ด เลี้ยงปิ่นยังต่อสู้กันอยู่ในย่านไกล พวกคนไทยดีใจร้องว่าเจ้าตากมาแล้ว และกำลังจะรบกับพวกบุญสง พุดให้ระยะนานพอควรแก่ระยะของการต่อสู้ และในที่สุดให้พุดว่า พวกบุญสงตายมาก ตัวบุญสงกับคนร่วมใจ 4 คน ถูกจับมัดมาแล้ว)

(เจ้าตากกับทหารออก บุญสงกับพวก 4 คน ถูกมัดออกมาด้วยปีพาทย์หยุด)

คนดำขาวที่ 5	- เจ้าประคุณ มาโปรดสัตว์ผู้ยากเออะ
เจ้าตาก	- ไม่ใช่โปรดใช่ปรานอะไรกันหรือ เราต้องช่วยกัน
บ้านเมืองของเรากำลังตกอยู่ในอันตรายร้ายแรงคน
ไทยทุกคนต้องลุกขึ้นจับอาวุธ เราต้องกู้ชาติของเรา
ให้คงคืนอิสสรภาพ
คนดำขาวที่ 8	- พวกผมทุกคนจะไปกับใต้เท้า ใต้เท้านำไปทางไหน
ผมไปทั้งนั้น ให้ทำอะไรพวกผมทำทั้งนั้น พวกผม
ยอมตายทุกคน

- เจ้าตาก - ดีมาก อ้าวมันเป็นอะไรไปละ
- คนดำขาวที่ 7 - ถูกเขียนขอรับ
- เจ้าตาก - ถูกพะม่าเขียนหรือ
- คนดำขาวที่ 9 - ไม่ใช่ขอรับ คนไทยด้วยกันเขียนกันเอง
- คนดำขาวที่ 3 - นั้นยังงี้ละขอรับอายคนเขียน ถูกมัดอยู่นั้น
- เจ้าตาก - (มองบุญสงตั้งแต่ศีรษะถึงเท้า) แกเป็นไทยหรือ
เป็นพะม่า
- บุญสง - ฉันเป็นไทย แต่พระเจ้าอังวะตั้งให้ฉันเป็นใหญ่อยู่ที่นี้
ระวังให้ดินะ ท่านสุกี้พระนายกองตั้งค่ายอยู่ที่โพธิ
สามต้นนี้เอง ถ้าแกทำอะไรฉันละก็ ท่านสุกี้พระนาย
กองจะมาตัดหัวแก
- เจ้าตาก - สุกี้ไม่ต้องมาหรือก ฉันจะไปหาสุกี้เอง พวกเราเตรียม
ยกขึ้นไปตีค่ายโพธิสามต้น เอาอายสี่คนนี้ไปตัดศีรษะ
เอาฤกษ์เสียก่อน ส่วน อ้ายตัวนายใหญ่มีมัดทั้งไว้ที่นี้

(ปีพาทย์ทำเพลง เชิด)

(ทหารเจ้าตากเอาไทยสี่คนไป เว้นแต่บุญสง)

- คนดำขาวที่ 4 - อ้ายนี้ไม่ประหารหรือครับ ผมรับเป็นเพ็ชฌฆาต
พันคอเอง
- เจ้าตาก - อย่าเลย เขาเป็นคนใหญ่คนโตเขาเป็นถึงอำมาตย์ของ
พระเจ้าอังวะ ให้เกียรติยศเขาหน่อยซิ พันคอเขา
ไม่ได้ผิดประเพณี

(ปีพาทย์ทำเพลง นกจาก)

(ทหารผู้ใหญ่สองคนออกไป เจ้าตากเรียกคนดำขาวคนที่ 4 กระซิบสั่ง
แล้วก็ออกไป ปีพาทย์หยุด)

- คนดำขาวที่ 4 - (คว่ำสากดำขาวเดินเข้าไปใกล้บุญสง) ข้าแต่ท่าน

ผู้เป็นอำมาตย์ของพระเจ้ากรุงอังวะ ข้าได้รับบัญชา
พระเจ้าตาก ให้สำเร็จโทษท่านด้วยท่อนจันทร์

บุญสง

- เฮ้ย นันมันไม่ใช่ท่อนจันทร์นี้หว่า

คนดำขาวที่ 4

- นี่คือท่อนจันทร์ของข้า ข้ามีแต่ท่อนจันทร์ชนิดนี้
อย่าถือโทษเลยนะท่านอำมาตย์ เวลาที่กำลัง
บ้านแตกสาแหรกขาด เมืองไทยยากจน ข้ามี
แต่ท่อนจันทร์ชนิดนี้แหละ

(ปีพาทย์นำเพลง กรวราแล้ว โอด)

(คนดำขาวที่ 4 เอาสาธิตำขาวดีบุญสงจนตาย คนอื่น ๆ ช่วยกันหามไปทิ้ง)

คนดำขาวที่ 8

- พวกเราไปเข้าสมทบกองทัพพระเจ้าตาก
ตีค่ายโพธิสามต้น ใครจะไปบ้าง

ทุกคน

- ไป, ไป, ไปด้วย

ประไพ

- ดิมากรุงศรีอยุธยาไม่เคยสิ้นคนดี เมื่อกรุงแตกครั้ง
ก่อน พระนเรศวรเป็นเจ้านักทรงกู่ไว้ คราวนี้พระเจ้า
ตากทรงกู่ เราต้องไปด้วยกัน (ดนตรีสากลเริ่มทำ
เพลงอยุธยา) เราต้องแสดงให้โลกเห็นว่ากรุงศรี
อยุธยาไม่สิ้นคนดี

คนดำขาวที่ 6

- กรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี

พร้อมกัน

- กรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี

กรุงศรีอยุธยา	ราชธานีไทย
ถึงเคยแตกแหลกไป	ก็ไม่สิ้นคนดี
เราจะรบศัตรู	ต่อสู้ไพร่
เราจะกู้เกียรติศรี	อยุธยาไว้เอย ฯ
อยุธยารุ่งเรืองกระเดื่องนาม	เมืองงามธรรมชาติช่วยสนอง
บริบูรณ์ลุ่มน้ำและลำคลอง	ท้าวอุทองทรงสร้างให้ชาวไทย
ครั้งโบราณแพะมาเป็นข้าเขา	พระนเรศวรเจ้าทรงกู่ได้

ไล่ศัตรูไปพ้นแผ่นดินไทย

ชาวศรีอยุธยาด้วยกัน

ชีวิตเราขอน้อมยอมพลี

ศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี

เลือดไทยใจมั่นไม่พรั่นหนี

ไว้เกียรติศรีอยุธยาคู่ฟ้าดิน ฯ

- ปิดม่าน -

ฉาก 4 ปราสาทภิเชก

(พอปิดม่านปีพาทย์ทำเพลงจินนาคีเปิดม่าน เป็นสนามหน้ามุขเด็จ มีทหารยืนตั้งแถวอยู่หน้าพระที่นั่ง ขุนอภัยภักดีเป็นผู้ควบคุม)

(พระเชียงเงินเข้ามา)

เชียงเงิน

- เสร็จงานขุนหรือวันนี้

อภัย

- (ออกมากราบ) เสร็จผมขออภัย

เชียงเงิน

- พวกเรามาพร้อมแล้วหรือ

อภัย

- ยังไม่พร้อมขอรับ เจ้าคุณพิชัย กำลังเดินมาโน่น

(พระยาพิชัย ออก)

เชียงเงิน

- ใจ เจ้าคุณ ไม่ขึ้นคานหามมาหรรอกหรือ

พิชัย

- ถ้าพวกเราขึ้นคานหามกันกรดกันอยู่ละก็ป่านนี้เรา
ยังไม่พ้นมือพะม่ารอก นั้นแน่ หลวงพรหมมาแล้ว
เดินเหมือนกัน

เชียงเงิน

- ทำไมคุณหลวงไม่ขึ้นคานหามล่ะครับ

พรหม

- คานหามนะหรือ เอาไว้เมื่อผมตายแล้วจึงจะขึ้น

(หลวงราชเสนาหา ออก)

เชียงเงิน

- ใจ หลวงราช มีหม้อข้าวใหม่แล้วหรือยัง

ราช

- ยิงครับ

พรหม

- หม้อข้าวอะไรกัน

- เชียงเงิน - อ้าว ลืมเสียแล้วหรือ เมื่อครั้งตจันทบุริมรับสั่งให้
ทูปหม้อข้าวให้หมด ถ้าตีเมืองจันทบุริมไม่ได้ก็ไม่ต้อง
กินข้าว
- พิชัย - แล้วยังไฉ
- เชียงเงิน - ตั้งแต่หลวงราช ฯ ทูปหม้อข้าวคราวนั้นแล้ว เวลา
ไปรบหลวง ก็เที่ยวได้แอบอาศัยคนอื่นเขากินเรื่อยไป
- ราช - หาว่าทำไมหม้อข้าว เดียวตีเมืองอะไรไม่ได้ดีจะถูกสั่ง
ให้ทูปอีก
- พิชัย - นี่เห็นจะจวนได้ฤกษ์แล้วกระมังครับ
- เชียงเงิน - จวนแล้ว ที่จริงทำพิธีปราบดาภิเษกวันนี้ฤกษ์
เหมาะสมมาก ขึ้นไปข้างบนกันเถอะ

(ปีพาทย์ทำเพลงต้นเพลงยาว)

(ทุกคนเดิน เว้นแต่ยามรักษาการ ชายหญิงร่าเริง เสียงแตร สังข์เป่า
ปีพาทย์ทำเพลงสาธุการ ชายหญิงถวายบังคม เครื่องสายทำเพลงสารถิ พระเจ้า
กรุงธนเสด็จออก พวกข้าราชการผู้ใหญ่ตามออกมายืนอยู่ข้างหลัง)

เพลงสารถิ (รับเครื่องสาย)

เดชกระเดื่องฤาชาทั่วสากล	คือพระเจ้ากรุงธนของพวกข้า
ทรงภูษาดิให้ฟื้นคืนชีวา	ขับไล่ข้าศึกไปไกลเขตต์แดน
สยามแยกแตกยับกลับรวมได้	เหมือนทรงปักหลักชัยไว้แนบแน่น
ทรงบำรุงปวงราษฎรไม่ขาดแคลน	พระคุณแสนสุดพันพรรณนา

เพลงสาธุการจันทันเดียว (รับเครื่องสาย)

เชิญพระองค์ขึ้นดำรงเถลิงรัฐ	เป็นองค์พระจักรพรรดิปกเกล้า
ทั้งจีนไทยขอถวายซึ่งชีวา	ไว้แทบเบื้องบาทาท้าวทุกคน
จะรักษาสามัคคีไม่มีขาด	ด้วยจีนไทยได้เป็นญาติมาแต่ต้น
จะร่วมแรงร่วมใจจนวายชนม์	กอบกู้ผลรุ่งเรืองแก่เมืองไทย

เพลงมั่งกรน้อย (รับเครื่องสาย)

เรายินดีที่ท่านมีไมตรีจิตต์	เป็นการดีที่ท่านคิดเช่นนั้นได้
เมื่อเรากู้กรุงสยามยามต้องภัย	ทั้งจีนไทยได้ร่วมกำลังกัน
เมื่อบัดนี้บ้านเมืองหมดเรื่องเข็ญ	ก็ควรเป็นมิตรดีไมตรีมัน
ขอให้เราจีนไทยรักใคร่กัน	ช่วยบำรุงเขตต์ขันขันธ์สยามเอย

ปีพาทย์ทำเพลง 'ไห'

ขวัญเมือง พระนามลือเลื่อง ฟุ้งเฟื่องแดนไตร สมภพมาสู่เพื่อกู้กรุงไทย
ให้พวกเราได้ เกษมเปรมปรีดิ์ พ้นความยุดเข็ญ ร่มเย็นสวัสดิ์ เชิดศักดิ์ชูศรี สยามยืนยง

ขอพร ไตรรัตน์บวร มาช่วยพระองค์ คัดรुแพพ่าย สิ่งไรที่ทรงมี
พระประสงค์ สำเร็จสมหมาย ปกป้องชาวไทย ให้สุขสบาย สยามขยายเขตต์แคว้นแดนเอย

- ปิดม่าน -

ฉาก 5

แสดงพระคุณของพระเจ้ากรุงธนบุรี

(ปีพาทย์ทำเพลงเชิด เปิดม่านมีเด็กจีน 3 คน เด็กไทย 3 คน
กำลังต่อสู้กันอยู่คู่หนึ่ง อีก 4 คนเสมอนอก)

(ประไพออกห้ามและจับแยกออกจากกัน ปีพาทย์หยุด)

ผู้ใหญ่	- นี่เรื่องอะไรจึงมาเกิดชกต่อยกันขึ้นยังงี้ละ
เด็กจีน	- มันดิงผมเปียผมครับ
เด็กไทย	- มันด่าผมก่อนขอรับ
เด็กจีน	- มึงด่ากูก่อน
เด็กไทย	- มึงด่ากูก่อน
เด็กจีน	- มึงด่ากูก่อน

เด็กไทย	- มิงดำกุก่อน
ผู้ใหญ่	- ข้า ข้า มานี้ ลุงจะเล่าอะไรให้ฟัง
(เด็กทุกคนหยุดฟัง)
ผู้ใหญ่	- ไทยกับจีนเรานะ ไม่ควรจะเกลียดชังทะเลาะวิวาท
กันเลย
เด็กจีน	- ก็มันดีผมเปียผมนี้ชอบ
เด็กไทย	- มิงดำกุก่อน
เด็กจีน	- มิงดีผมเปียกุก่อน
เด็กไทย	- มิงดำกุก่อน
ผู้ใหญ่	- หยุดก่อน ฟังลุงพูดก่อน หนูรู้เรื่องพะม่ามารบเมือง
ไทยไหมละ
เด็กไทย	- รู้ครับ พ่อผมก็ไปรบ
เด็กจีน	- เตี่ยผมก็ไปรบครับ
เด็กไทย	- พ่อไปรบต่างหาก
เด็กจีน	- เตี่ยไปรบต่างหาก
ผู้ใหญ่	- ถูกแล้ว ถูกแล้ว ไปรบทั้งพ่อทั้งเตี่ยนะแหละ
หลานรู้ไหมละ ในเมืองไทยเรามีคนจีนมาอยู่มาก
เด็กไทย	- รู้ครับ มีเยอะ
ผู้ใหญ่	- ทำไมถึงมีมากรู้ไหม, ว่าไง, ไม่รู้, เอ้าจะว่าให้ฟัง
ที่เมืองจีนนะ มีคนมาก ทำมาหากินยาก คน
จีนจึงเข้ามาทำมาหากินในเมืองไทยมากมาย ไทย
เราก็ไม่หวงห้ามจีนมาอยู่ในเมืองไทย, อยู่เย็นเป็นสุข,
คนจีนที่ดีเขาก็รักถึงคุณไทย, เวลาเกิดเหตุร้ายขึ้น,
ก็ช่วยกันไทยกับจีนช่วยกันกู้ชาติ, หลานรู้ไหมละ
ว่ากู้ชาตินะทำยังไง
เด็กจีน	- ไม่รู้ครับ

- ผู้ใหญ่ - อ้าว หนูเคยเห็นเรือล่อมบ้างไหม
- เด็กไทย - เคยเห็นครับ
- ผู้ใหญ่ - อ้อ แล้วเคยเห็นเขากู้เรือไหมล่ะ
- เด็กไทย - เห็นครับ พ่อผมเคยกู้
- ผู้ใหญ่ - เอาละ กู้ชาติกับกู้เรือเหมือนกัน ชาติบ้านเมืองก็มีเวลาล่อมได้เหมือนเรือ หลานบอกได้ไหมว่าเรือล่อมนะเป็นอย่างไร
- เด็กไทย - ได้ครับ เวลान้ำเข้าเต็มเรือ เรือก็ล่อม
- ผู้ใหญ่ - ถูกแล้ว เวลาน้ำเข้าเต็มเรือ เรือก็ล่อม, เวลาข้าศึกศัตรูมาตีบ้านเมืองเต็มบ้านเมือง ชาติบ้านเมืองก็ล่อม, เหมือนกับเรือล่อมนั่นเอง คราวนี้เวลาเขากู้เรือเขาทำยังไง หนูว่าพ่อของหนูเคยกู้เรือ ไหนลองว่าไปซิ กู้อย่างไร
- เด็กไทย - ทำยังไงครับ วิดน้ำออกจากเรือให้หมด
- ผู้ใหญ่ - นั่น, เหมือนกัน, เรากู้เรือ, เราวิดน้ำออกจากเรือ, เรากู้บ้านเมือง เราก็ดำน้ำออกไปจากบ้านเมืองของเรา, เวลาไล่ไปนี่แหละต้องรบกันมาก พวกเราทุกคนต้องเป็นทหารต้องไปรบ
- เด็กจีน - ลุงเคยไปรบไหมครับ
- ผู้ใหญ่ - เคยซิ ลุงเคยรบหลายครั้ง นี่ลุงเพิ่งกลับจากการรบที่บางแก้วเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง หนูเคยเห็นพระเจ้าอยู่หัวไหมล่ะ
- เด็กไทย - เห็นครับ ผมเห็นเวลาท่านออกไปรบ
- ผู้ใหญ่ - นั่นแหละ คือท่านผู้ที่เป็นหัวหน้าญาติของเรา หลานรู้จักคำว่าญาติดีแล้วไม่ใช่หรือ พระเจ้าอยู่หัวของเรานี่คือพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงกู้ชาติให้พ้นมือข้าศึก

เด็กจีน

- พระเจ้าอยู่หัวท่านออกรบเองหรือเปล่าล่ะครับ

ผู้ใหญ่

- ออกรบเอง ออกรบเองเสมอทีเดียว การรบทุกครั้ง
ทรงออกหน้าเสมอ เวลารบพม่าที่บ้านโพธิ์สังหาร
ทรงออกนำหน้าเข้าฟันกับพม่าเอง เมื่อรบที่บ้าน
พรานนก ทรงสั่งให้ทหารทั้งหมดไปแอบซุ่ม (ดนตรี
สากลทำเพลงกรุงธน-เพลงเร็วอย่างเบา ๆ) พระองค์
เองทรงขึ้นม้ากับทหารอีก 4 คน, 4 คนเท่านั้น
เข้าสู่พม่าซึ่งมาทั้งกอง

ทุกคน

- แหม เก่งจริง เก่งมาก

ผู้ใหญ่

- หลานจะไปหาพระเจ้าแผ่นดินที่ไหนได้เหมือนอย่างนี้
ทรงบัญชาให้พันมือข้าศึกทรงทำประเทศสยามให้กลับ
ฟื้นขึ้นใหม่ กรุงศรีอยุธยาแตกดับไปแล้ว กรุงธนขึ้น
มาแทนที่ พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงบันดาลให้ประเทศได้
ฟื้นชีวิตหลานคอยดูนะ อีกประเดี๋ยว สมเด็จพระเจ้า
กรุงธนบุรีจะเสด็จ ผ่านมาทางนี้

กรุงธน (เพลงเร็ว)

กรุงธนแทนที่	กรุงศรีอยุธยา
เมื่อครั้งศึกพม่า	อยุธยาอับปาง
ผู้คนล้มตาย	ถูกทำลายทุกทาง
เจ้าตากมากู้	เชิดชูชาติไว้
คุมจันทรไทย	ออกรบรอบข้าง
เหี้ยมหาญรบสู้	สังหารศัตรูวายวาท
กรุงธนก็สร้าง	ขึ้นเป็นราชธานี
ปราบก๊กน้อยใหญ่	ขับไล่พวกศัตรู
เกียรติไทยเชิดชู	เพราะเจ้ากรุงธนบุรี
ผู้พ้นชีวิ	สยามเราไว้ได้เอ๋ย

(ทหารร้องและร้องสองเที่ยวแล้วลงนั่ง เปิดม่านขึ้นใน ประไพร้องคนเดียว
พอร้องจบทหารลุกเดินเข้า)

- ปิดม่าน -

ฉาก 6ความยุ่งยากส่วนพระองค์

มโหรีทำเพลงลมพัดชายเขา เปิดม่าน พระเจ้ากรุงธนประทับอยู่กับราชบริพาร
ฝ่ายใน มีมโหรีหญิง คุณหนูเล็กร้องส่ง เจ้าจอมมารดา ฉิมประทับอยู่ใกล้ สตรีอีกสองคนนั่ง
ถวายงานพัด พระเจ้ากรุงธนมีพระอาการ ไม่สู้สบายพระทัย

ลมพัดชายเขา

พระเอย พระทูลกระหม่อมแก้ว ตะวันชายบ่ายแล้วลมก็หวล
ปวงบุปผาหอมมาลิยวน สังกลิณชวนเชิญประทับในอุทยาน

(ในระหว่างร้อง พระเจ้ากรุงธนฯ ทอดพระเนตรคนร้องเป็นบางครั้ง)

พระเจ้ากรุงธน	- ไปตามพระยาอำมาตย์กับพระยาธิเบศร์มาคุยกัน
เถอะไป บอกว่าข้ากำลังกลุ้มใจ อยากคุยให้หายกลุ้ม
(มหาดเล็กออกไป)
พระเจ้ากรุงธน	- (รับสั่งกับเจ้าจอมมารดาฉิม) คนที่เป็นต้นเลียงนะใคร
เจ้าจอม	- หนูเล็ก น้องหม่อมฉันเองเพคะ
พระเจ้ากรุงธน	- น้องแม่ฉิมหรือ ลูกพระยานครหรือ
เจ้าจอม	- เพคะ
พระเจ้ากรุงธน	- ชื่อไรนะ
เจ้าจอม	- ชื่อเล็กเพคะ
พระเจ้ากรุงธน	- เข้ามาอยู่ในวังนานแล้วหรือ
เจ้าจอม	- ยังไม่ได้มาอยู่เพคะ เป็นแต่มาหาหม่อมฉันเป็นครั้ง
คราว หม่อมฉันรู้ว่าเขาเลียงดี ก็ลองให้มาร้องถวาย
เลียง

พระเจ้ากรุงธน

- ฉันเป็นตัวเคราะห์ร้าย ฉันก่อเคราะห์ร้ายให้แก่คนที่ฉันชอบ ฉันทำความทุกข์ให้แก่คนที่ฉันรัก ฉันรักชอบใครเขาคมนั้นได้รับทุกข์ทุกที จนฉันไม่อยากจะรักใครชอบใครอีกแล้ว

เจ้าจอม

- พระองค์เป็นผู้ทรงพระคุณยิ่งใหญ่แก่ชาติทุกคนพร้อมที่จะถวายชีวิตทุกคนเต็มใจที่จะสนองพระเดชพระคุณโดยไม่คำนึงว่าจะได้รับผลดีหรือร้ายประการใด

(พระเจ้ากรุงธนบุรีฝันพระพักตร์กลับ มโหรีเริ่มบรรเลง คุณหนูเล็กและลูกคู่ร้องต่อ)

ข้อวิตกหมกมุ่นขุนพระทัย
ได้อุ่นเกล้าฯ เหล่าราชบริพาร

ให้หายไปกลับทรงเกษมศานต์
ประชากรราษฎร์สุขสำราญทั่วกันเอยฯ

(พอดนตรีจบ พระยาอำมาตย์กับพระยาอิเบศร์เข้ามาเฝ้า มหาดเล็กตามเข้ามาด้วย โบกพระหัตถ์ให้คนอื่น ๆ ออกไป นอกจากเจ้าจอมมารดาจิม ซึ่งมาถวายงานพัดแทนคนพัดเดิม)

พระเจ้ากรุงธน

- อำมาตย์, อิเบศร์, มาคุยกันเถอะ เวลาคลุ้มใจ ถ้าได้คุยกับเจาก็ค่อยสบายขึ้น

อำมาตย์

- เป็นพระมหากษัตริย์คุณล้นเกล้าฯ

พระเจ้ากรุงธน

- ยังไงข้าวปลาอาหารเป็นยังงี้บ้าง

อำมาตย์

- บริบูรณ์ดีพระพุทเจ้าคะ ตั้งแต่ปราบดาภิเษกแล้วไม่มีเรื่องข้าวยากหามากแพงเลย

พระเจ้ากรุงธน

- ถึงอย่างไร ๆ เราก็คงจะไม่ได้เห็นข้าวแพงเหมือนเมื่อครั้งกรุงแตกใหม่ ๆ ข้าวถึงละ 6 บาทจำได้ไหมละ

อิเบศร์

- พระพุทเจ้าคะ ทุกคนเห็นเป็นมหัศจรรย์ ที่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงสามารถพระราชทานข้าวให้แก่คนที่อดอยากเป็นจำนวนนับพัน ๆ ได้นั้นขณะที่กรุงแตกใหม่ ๆ และข้าวขึ้นราคาถึงถึงละ 6 บาท

- พระเจ้ากรุงธน
- อำมาตย์
- พระเจ้ากรุงธน
- อำมาตย์
- พระเจ้ากรุงธน
- อิเบศร์
- พระเจ้ากรุงธน
- อำมาตย์
- พระเจ้ากรุงธน
- อิเบศร์
- อ้อ มีคนเขาเห็นความดีของข้าบ้างเหมือนกันหรือ
 - ขอเดชะ ไม่มีใครเลยที่จะไม่แลเห็นว่าพระองค์เป็นผู้ทรงทำคุณอันยิ่งใหญ่แก่ชาติและประชาชน
 - เรื่องอะแซห่วนก็ นัดพบดูตัวเจ้าพระยาจักรีนะ คนข้างนอกเขาพูดว่ากะไรกันบ้าง
 - ขอเดชะ ทุกคนชื่นชมในพระบรมโพธิสมภาร ว่าทรงมีทหารที่สามารถ กระทำให้ข้าศึกเห็นฝีมือพระพุทโธเจ้าค่ะ
 - แล้วเรื่องที่อะแซห่วนก็ทำนายว่าเจ้าพระยาจักรีจะได้เป็นพระมหากษัตริย์นั่นล่ะ เขาว่ายังไงกัน
 - ขอเดชะ คนเป็นอันมาก เห็นว่าอะแซห่วนก็ยุยงให้ทรงระแวงเจ้าพระยาจักรี คิดจะให้เกิดการแตกสามัคคี จึงกำลังทำนายเช่นนั้น
 - เรื่องที่ข้าจะระแวงเจ้าพระยาจักรีนะเป็นไม่มีละ ข้ารู้ดีว่าที่ข้าทำการใหญ่สำเร็จจนไทยประเทศเป็นปึกแผ่นแข็งแรงได้ถึงปานนี้ ก็โดยได้อาศัยเจ้าพระยาจักรี เจ้าพระยาสุรสีห์ สองพี่น้องนี้มาก แต่ไม่มีใครเขานึกบ้างหรือ ว่าบางทีในภายหน้าเจ้าพระยาจักรีฯ อาจจะได้เป็นพระมหากษัตริย์ปกครองบ้านเมืองแทนข้าจริง ๆ
 - เห็นจะยังไม่มีใครนึกเช่นนั้นพระพุทโธเจ้าค่ะ
 - นับตั้งแต่สงครามบางแก้วแล้วมา ข้ารู้สึกว่าดวงชาติของข้ามันเลื่อนลงไปสู่ความเสื่อม มีแต่เรื่องซุ่นซ้องหมองใจขึ้นภายในครอบครัว ตัวข้าเองไม่เคยได้รับความสุข ทำอย่างไรข้าจึงจะได้รับความสุขเหมือนมนุษย์อื่น ๆ เขาบ้าง
 - ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

พระองค์ทรงพระราชสมภพมาสำหรับทำความสุขให้คนอื่น ไม่ใช่สำหรับทรงรับความสุขส่วนพระองค์

พระเจ้ากรุงธน

- เออ นึกไปเสียทางนั้นค่อยสบายใจ แต่บางเรื่องที่เกิดขึ้น มันทำให้ข้าขุนใจ ข้าคุมคนนับล้านได้ แต่ข้าคุมเมียของข้าสองสามคนไม่ได้ เรื่องที่ต้องฆ่าเมียไปตั้งหลายคนนี้ มันไม่เป็นมงคลเลยนะ

อำมาตย์

- ขอเดชะ พระองค์ทรงทำตามเหตุผลที่ควรทำ พวกหม่อมต่าง ๆ ได้รับพระมหากรุณาชุบเลี้ยงอย่างดีแล้วยังกล้ามีชู้ได้เช่นนี้ ไม่ว่าในสมัยพระมหากษัตริย์องค์ใด ๆ จำจะต้องถูกประหารชีวิตทั้งนั้น

พระเจ้ากรุงธน

- เปล่า มันเป็นความผิดของข้าด้วย ข้าไม่ควรจะไปยุ่งกับพวกเจ้านายกรุงเก่า ข้าทำผิดเอง เมื่อเวลาตีค่ายโพธิสามต้นได้ช่วยเจ้านายกรุงเก่าให้รอดภัยมาได้มาก ได้ตั้งเจ้านายผู้หญิงบางองค์เป็นเมียข้า โดยคิดว่าจะเป็นการทำคุณ แต่กลับเป็นโทษ กำนินิตของข้าไม่ใช่เจ้าจะให้เจ้าหญิงเขามาย่ำเกรงข้าอย่างไรได้ เป็นธรรมดาที่เขาจะต้องดูหมิ่นและเบียดเบียน (เจียบ) เออ, เรื่องคนที่ออกลูกเมื่อวานขึ้นนี้ว่ายังไ

(ทั้งสองคนเจียบ ไม่ทูลตอบ)

พระเจ้ากรุงธน

- นางคนนั้นยังโง่ละ นางคนที่คลอดลูกเมื่อวานขึ้นนี้แล้วที่ข้าสงสัยว่าจะไม่ใช่ลูกของข้าแล้วสั่งให้ไต่สวนนะ ได้ความว่าอะไร (ขุนนางทั้งสองนิ่ง) ว่ายังไร

อำมาตย์

- ขอเดชะ เขาให้การว่าเขามีลูกกับเจ๊ก

พระเจ้ากรุงธน

- ก็เป็นคำให้การที่ขบขันดี เห็นไหมล่ะว่าดวงชาตาของข้ามันเป็นอย่างไร ถ้ามันมีลูกกับเจ๊กจริงอย่างที่มันให้การ ก็ได้ชื่อว่ามันมีชู้แต่ข้าคิดว่ามันพูดประชด ข้า มันหมายความว่าข้าเป็นเชื้อจีน เหยียน, เหยียน, เหยียน ๆ ให้ตายคาหาวาย

(ปีพาทย์ทำเพลงรูกัน มหาตเล็กออกไป)

- พระเจ้ากรุงธน - ข้ารู้สึกชีวิตของข้ามันทรมาณ ปล่อยให้ข้าตายเสียเมื่อครั้งประหารหม่อมฉิมหม่อมอุบล บางทีข้าจะสบายกว่านี้
- อิเบศร์ - ข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกสลดใจในเหตุการณ์ที่เป็นมาแล้ว แต่หวังด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมว่าการภายหลังจะเรียบร้อยดีขึ้น
- พระเจ้ากรุงธน - มันยาก เรื่องของข้ามันไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เสียแล้ว ข้ามีเรื่องยุ่ง ๆ มาก ๆ เช่นนี้ เจ้าไม่นึกบ้างหรือว่าวันหนึ่งข้างหน้า เจ้าพระยาจักรีอาจจะได้เป็นกษัตริย์แทนข้าจริง ๆ
- อำมาตย์ - ขอเดชะ ทุกสิ่งเป็นของไม่เที่ยง
- พระเจ้ากรุงธน - ถูกแล้ว แต่ข้าคิดจะเสดาะเคราะห์ของข้าสักอย่างหนึ่งอำมาตย์เห็นด้วยไหม
- อำมาตย์ - จะทรงทำวิธีไร พระพุทธเจ้าค่ะ
- พระเจ้ากรุงธน - คืออย่างนี้ อะแซห่วนก็เขาท่านาย ว่าเจ้าพระยาจักรีจะได้เป็นพระมหากษัตริย์ มันเป็นคำทำนายที่เอาเคราะห์ร้ายมาให้ข้า ข้าจะเสดาะเคราะห์ของข้าโดยวิธีตั้งเจ้าพระยาจักรี เป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก เห็นเป็นไฉ
- อิเบศร์ - ข้าพระพุทธเจ้าเห็นด้วยเกล้า ๆ ว่าเป็นการดียิ่ง พระพุทธเจ้าค่ะ
- พระเจ้ากรุงธน - ตกลงนะ สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก อำมาตย์บอกให้อาลักษณ์เขาคิดสร้อย ต่อให้เต็มตามฐานันดรสมเด็จพระเจ้าพระยาที่เถอะ
- อำมาตย์ - พระพุทธเจ้าค่ะ
- พระเจ้ากรุงธน - มีอะไรแปลกอีกบ้างไหม ? ไม่มีใครลงมาจาก

หัวบ้านหัวเมืองบ้างหรือ?

อำมาตย์ - มีพระพุทธเจ้าค่ะ พวกที่ส่งขึ้นไปจับมหาดา จับตัวมาได้เรียบร้อยแล้ว

พระเจ้ากรุงธน - ได้สวนได้ความว่าอะไร?

อำมาตย์ - คิดตั้งตัวเป็นใหญ่จริง พระพุทธเจ้าค่ะ

พระเจ้ากรุงธน - มีพรรคพวกมากหรือ ?

อำมาตย์ - มีมากพระพุทธเจ้าค่ะ ได้ตัวมาเกือบหมด

พระเจ้ากรุงธน - ตัดหัว ตัดหัวให้หมด ตัดหัวทันที อย่าให้เหลือจนคนเดียว อำมาตย์, ออกไปจัดการตัดหัวมันเดี๋ยวนี้ ไปเดี๋ยวนี้ ไปเดี๋ยวนี้ ไป

(ปีพาทย์ทำเพลงปฐม พระยาอำมาตย์ไป)

พระเจ้ากรุงธน - นี่, อีเบศร์, สั่งให้เขาปลูกไม้ไผ่สักพันหนึ่ง, ไม้แก่นสักพันหนึ่ง, ใครมีบุญมาข้างหน้าจะได้สร้างปราสาท, ไม้ไผ่จะได้ทำรั้วบ้าน ไม้แก่นจะได้ใช้เป็นกระดุกสำหรับก่อตั้งเสาปราสาท เมื่อผู้มีบุญจะมา ส่วนข้าณะ มันจะเหาะอยู่แล้ว ข้าจะเหาะละนะอีเบศร์

(พระยาอีเบศร์กับเจ้าจอมมารดาจิมตกใจมาก คลานเข้าไปใกล้พระเจ้ากรุงธน มีพระอาการไม่สบายมากขึ้น แต่ภายหลังก็กลับได้พระสติ)

พระเจ้ากรุงธน - ให้เขาส่งทูตไปเมืองจีนอีกสักครั้งซิ พวกคณะทูตที่ไปก็จัดให้มันถูกตัวถูกฝักกันหน่อย ให้เขาแต่งพระราชสาส์นถึงพระเจ้าต้าฉิงว่า เลือที่เขาส่งมาให้ข้าเมื่อปีก่อนนะ ข้าชอบไล่เล่นเสมอ แล้วบอกเขาด้วยว่า ข้าช่วยคนจีนมาก คนจีนที่ตกเป็นชะเลยอยู่ในพะม่า ข้าก็ช่วยเอามาไว้ให้ทำมาหากินในเมืองไทยมาก เขาควรจะขอบใจเมืองไทยด้วย

อีเบศร์ - พระพุทธเจ้าค่ะ

พระเจ้ากรุงธน

- ทางญวนเป็นยังงิบบ้าง พระยาราชาศรีฐาน
เรียบร้อยดีหรือ

(เจ้าจอมมารดาฉิมโถมมือ ห้ามไม่ให้พระยาธิเบศร์พูด พระยา ธิเบศร์อีกอัก)

พระเจ้ากรุงธน

- ว่ายังงิ

(เจ้าจอมมารดาฉิมโถมมือห้ามไม่ให้ พระยาธิเบศร์พูดพระยาธิเบศร์อีกอัก)

พระเจ้ากรุงธน

- ว่ายัง ทำไม่ไม่พูด

ธิเบศร์

- ขอเดชะ มีเรื่องบ้างเล็กน้อย แต่ไม่ควรจะกราบทูล
ในเวลาไม่ทรงสบายพระทัย

พระเจ้ากรุงธน

- อะไร มีเรื่องอะไร บอกเถอะ ไม่เป็นไรดอก

ธิเบศร์

- ขอเดชะ พระยาราชาศรีเตรียมหนี รู้ตัวทันที
เลยกักไว้

พระเจ้ากรุงธน

- นั้นยังงิ ข้าบอกแล้ว พวกญวนนะเลี้ยงยาก ตกทุกข์
ได้ยากเข้ามา พอเราช่วยให้เฟื่องฟูขึ้นหน่อย ก็จะเปิด
หนีไปเฉย ๆ ข้าไม่ต้องการกักขังใคร น้ำไหนขังวัง
ไหนเย็น ก็เชิญเขาไป แต่บอกลากันดี ๆ ซิ ทำไม
จะต้องหนีด้วยละ พระยาราชาศรีฐานเตรียมหนี
คนเดียวหรือ หรือมีใครติดตามไปด้วยบ้าง

ธิเบศร์

- ขอเดชะ พวกญวนที่เตรียมหนีไปด้วยกันมีสัก 30
คน

พระเจ้ากรุงธน

- ตัดหัวมันให้หมด อย่าให้มีเหลือเลยจนคนเดียว
ตัดหัว, ตัดหัว, ตัดหัว

(เซพระองค์ไปทางพระแท่น พระยาธิเบศร์กับเจ้าจอมมารดาฉิม ตาม
เข้าไปประคอง)

พระเจ้ากรุงธน

- ข้าไม่สบาย ไม่สบาย กลุ้มใจ ทำยังงิธิเบศร์

ธิเบศร์

- ขอเดชะ หนทางที่เย็นใจที่สุด คือ พระรัตนตรัย

พระเจ้ากรุงธน

- จริ่งของเจ้าข้าเห็นจะต้องหันเข้าหาพระ ล่องไฟใจทาง
วิปัสณาธุระดูบ้าง คงจะทำให้หัวใจของชาติขึ้น

ปีพาทย์ทำเพลงเข้ามา

- ปิดม่าน -

ฉาก 7

การจลาจลในพระนคร

ฉากพระราชมณเฑียร เวลากลางคืน นายทหารผู้ใหญ่ 7 คน กับเจ้าพัฒน์
ยืนปรึกษากัน ช่างนอกมีเสียงเอะอะเกรียวกราวเป็นครื้นคราว มีเสียงปืนยิง ในระยะไกล
นาน ๆ ครั้ง ปีพาทย์ทำเพลงเชิดอย่างเบา ๆ กองรักษาการอยู่ประจำที่

อิเบศร์

- มันไม่เท่าไรหรอกนา อ้ายพวกที่ก่อการจลาจลนะ
พระยาสุรศักดิ์คนเดียวเป็นตัวก่อความยุ่งยาก นอกนั้น
ก็เพี้ยงแต่เป็นผีซ้ำด้ามพลอย และคอยยุยงส่อเสียด
ถ้าเรารู้จริง ๆ ทำไมจะสู้ไม่ได้

อำมาตย์

- ผมมาทูลตั้งสามวันแล้วไม่สำเร็จ ทรงยืนคำอยู่แต่
ว่าพระองค์หมดบุญแล้ว ให้ปล่อยไปตามกรรม
และทรงห้ามเด็ดขาดว่าไม่ให้ใครต่อสู่

เชียงเงิน

- แล้วนี่แปลว่า พวกเราจะต้องอมิรอเวลาอวสาน
ที่จะมาถึง ยังงั้นหรือ

อำมาตย์

- ถ้าไม่โปรดเกล้าฯ ให้ทำอย่างอื่น เราก็มียู่ทางเดียว
คือตายตามเสด็จอยู่ที่นี่

พรหม

- ทำไมเราไม่คิดเชิญเสด็จไปเสียที่อื่น

หลวงราช

- ก็ดูเป็นความคิดที่ดี น่าจะลองดู

อำมาตย์

- น่าจะลองกราบบังคมทูลดูนะ

(มีเสียงดังเอะอะ)

อภัย

- จะคิดกันอย่างไรก็คิด แต่ข้อสำคัญคือว่า เดียวนี้พวก
จลาจลมันอยู่ใกล้ประตูวังนี่ มันอาจจะเฮกันเข้า

- มาในวังทันทีก็ได้ ถ้าเรามาอยู่ที่นี่กันหมด
- เสียงเงิน
- เอายั้งเงาะ เจ้าคุณสามเจ้าคุณเฝ้ารักษาพระองค์ อยู่ที่นี่ พวกผมห้าคนออกไปเรียกคนตามแต่จะหาได้ ไปคอยจัดการป้องกันอยู่ข้างนอก ถ้ามันเข้ามา พวกผมตายก่อน
- อำมาตย์
- ก็ตามใจซิ ผมนะไม่รังเกียจดอก หรือจะเปลี่ยนกัน ให้พวกผมไปรักษาข้างนอก พวกคุณรักษาพระองค์ ก็เอา
- ราช
- อย่าเลยครับ เจ้าคุณทั้งสามเป็นผู้ใหญ่ พระเจ้าอยู่หัว โปรดปรึกษาหารือเรื่องสำคัญ ๆ ด้วย เจ้าคุณอยู่ที่นี่ ดีกว่า พวกผมไปเอง
- อำมาตย์
- เอ้า, เชิญ ขอให้มิโซคมิซัยเถอะพ่อคุณ เราทำเพื่อ วีระบุรุษผู้หนึ่ง ซึ่งได้กู้ชาติของเรามา
- (มีเสียงดังเอะอะ)
- (ปีพาทย์ทำเพลงพระยาเดิน ทหาร 5 คนออกไป พระเจ้ากรุงธน เสด็จลง มหาดเล็กตามเสด็จมาด้วย 2 คน ขุนนางทั้งสามลงหมอบเฝ้า)
- พระเจ้ากรุงธน
- ลูกขึ้นพูดกันเถอะ เราเป็นเพื่อนทหารร่วมทุกข์กันมา อย่าหมอบเลย
- (ทุกคนคุกเข่า)
- อิเบศรี
- ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม คนที่จงรักภักดีต่อพระองค์ยังมีมาก ถ้าจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าปราบการ จลาจลแล้ว พวกข้าพระพุทธเจ้าสามารถจะทำได้แต่ ต้องรับทำ
- พระเจ้ากรุงธน
- อย่าเลย ลูกรักทั้งหลาย พ่อรู้ว่าบุญของพ่อมา ได้เพียงเท่านั้น พ่อหมดบุญ

อำมาตย์	- ขอเดชะ ถ้าหากไม่ทรงมีพระประสงค์ที่จะให้สู้ ก็ขอเชิญเสด็จออกไปประทับนอกพระนครเสียก่อน
พระเจ้ากรุงธน	- อย่า พ่อไม่ยากให้ปรากฏในพงศาวดารว่า พระเจ้ากรุงธนบุรีหนีใคร ในชีวิตของพ่อไม่เคยหนีอะไรเลย
อิเบศร์	- ก็มี 2 ทางพระพุทธเจ้าค่ะ ถ้าไม่หนีก็ต้องสู้

(เสียงเอะอะทุกคนลุกขึ้น)

อำมาตย์	- คนจีนทุกคนเต็มใจที่จะทำงานใหม่ร่วมมือกับไทย เหมือนอย่างที่ได้ร่วมมือทำกันมาเมื่อครั้งกู้ชาติ พระพุทธเจ้าค่ะ
พระเจ้ากรุงธน	- ครั้งนี้กับครั้งก่อนมันผิดกัน ครั้งก่อนถ้าพวกเราไม่ลงมือเราก็เป็นข้าเขา ครั้งนี้ข้าศึกมาทำอะไรเราไม่ได้ ผลของการจลาจลก็คงเป็นแต่เปลี่ยนตัวผู้ปกครองประเทศปล่อยตามเรื่องมันเถอะ พ่อหมดบุญเสียแล้ว ผู้ที่จะได้ครองแผ่นดินต่อไป ก็คือสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก กับเจ้าพระยาสุรสีห์ สองพี่น้องนี้ได้ทำความดีให้แก่ชาติไว้มาก
เจ้าพัฒน์	- ขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายรู้สึกว่ายังไม่ถึงเวลาที่จะปล่อยให้เหตุการณ์เป็นไปเช่นนั้น
พระเจ้ากรุงธน	- เหตุการณ์ต้องเป็นไปตามเหตุการณ์ สิ่งทั้งหลายต้องเป็นไปตามกรรม ไม่มีใครสามารถฝ่าฝืนบุญกรรมได้ ขออย่าให้พ่อต้องฝืนบุญ อย่างนี้ถึงตัวคน ขอให้นึกถึงแต่ประเทศชาติ พ่อเชื่อมั่น ว่าสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก และเจ้าพระยาสุรสีห์ จะปกครองบ้านเมืองได้ดีกว่าพ่อ พ่อเป็นแต่นักรบ ถึงเวลาที่จะต้องทำการรบ พ่อกู้ชาติได้สำเร็จ แต่ถึงเวลาที่จะต้องทำการปกครอง คนอื่นเขาอาจจะทำได้ดีกว่าพ่อ ให้โอกาสคนดีเขาได้ทำงาน ขอให้รักษาความสงบ อย่าทำอะไรยุ่งยากมากไป การจลาจลครั้งนี้คงไม่รุนแรงนัก อีกไม่ช้าสมเด็จพระเจ้าพระยา

มหากษัตริย์ศึกจะกลับคืนเข้าพระนคร บ้านเมืองจะ
อยู่เย็นเป็นสุข บอกแก่บรรดาคนที่จงรักภักดีต่อพ่อ
ว่าพ่อร้องขอให้เขาจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์องค์
ใหม่ นี่เป็นคำร้องขอครั้งสุดท้ายของพ่อ ถ้าใครขัดขืน
ไม่ทำตามก็ได้ชื่อว่าไม่รักพ่อ

(ปีพาทย์ทำเพลงพระยาตรีภุช สงบเสียงกันอยู่ครู่หนึ่ง ชุมนางทุกคน ลงคุกเข่า)

พระเจ้ากรุงธน

- เจ้าพัฒน์เข้ามานี่แน่ะ

(เจ้าพัฒน์คลานเข้าไปใกล้)

พระเจ้ากรุงธน

- ฝากอะไรสักอย่างเถอะ แม่หนูเล็กตั้งครรรภได้สอง
เดือนแล้ว ข้าเป็นห่วงมาก เจ้าเอาลงไปไว้เสียที่
นครศรีธรรมราช แสดงให้คนเขารู้และเข้าใจว่าข้า
ยกให้เป็นเมียของเจ้า พยายามอย่าให้ใครเขารู้ว่าลูก
ในท้องเป็นลูกของข้า

เจ้าพัฒน์

- ข้าพระพุทธเจ้าขอรับใส่เกล้าใส่กระหม่อมปฏิบัติตาม
พระบรมราชโองการ

พระเจ้ากรุงธน

- ชอบใจมาก, เจ้าพัฒน์ รีบไปจัดการเดินทางเถอะ
(รับสั่งกับมหาดเล็ก) ไปเรียกท้าวนางมาคนหนึ่ง

(เสียงดังเอะอะ)

(ปีพาทย์ทำเพลงพระยาเคลื่อน เจ้าพัฒน์กราบถวายบังคมลาออกไป
มหาดเล็กออกไป ตามท้าวนางเข้ามา)

พระเจ้ากรุงธน

- นี่แน่ะ, เจ้าพัฒน์ อุปราชเมืองนครเขาสงคราม
มีความชอบ แม่นวลเมียเขาก็ตาย ไม่มีใครเลี้ยงลูก
แม่หนูเล็กก็เป็นน้องสาวแม่นวล จันตกลองยกให้เจ้า
พัฒน์เขา จัดแจงเตรียมให้แม่หนูเล็กได้ออกเดินทาง
ไปนครเสียมพันท์

ท้าวนาง

- พระราชาอย่าไม่พันทเกล้า ฯ คุณหนูเล็กตั้งครรรภได้
สองเดือนแล้วเพคะ

พระเจ้ากรุงธน - ให้เขาไปเถอะ ฉันได้ลั่นวาจาไปแล้ว

(ปีพาทย์ทำเพลงฉิ่ง ท้าวนางทูลลาออกไป ปีพาทย์ทำเพลงเชิด เสียงคนเอะอะข้างนอกมาก พระยาอำมาตย์กับพระยาธิเบศร์ รุ่งมาอยู่ข้างพระองค์ พระยาสรรรค์เข้ามากับทหาร)

พระยาสรรรค์ - ขอเดชะ เวลานี้บ้านเมืองจลาจล ข้าพระพุทธเจ้ามาเชิญพระองค์ไปรักษาไว้ในที่ ๆ พันภัย

พระเจ้ากรุงธน - เอาไปไหนล่ะ พระยาสรรรค์

พระยาสรรรค์ - ข้าพระพุทธเจ้าขอเชิญพระองค์ทรงบรรพชาเสีย จะพันภัยได้จริง ๆ

พระเจ้ากรุงธน - อ้อ เอหิภิกขุมาถึงแล้ว ขอบใจมากพระยาสรรรค์ แต่ไม่จำเป็นต้องอ้อมค้อมถึงเพียงนั้นดอก บอกตรง ๆ ว่ามาจับข้าก็แล้วกัน

พระยาสรรรค์ - เป็นความจำเป็นที่ข้าพระพุทธเจ้าต้องทำเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบ้านเมือง

ธิเบศร์ - แล้วใครเป็นคนก่อความไม่เรียบร้อยขึ้นละ แกไข่ไหมละ (พระเจ้ากรุงธนทรงห้าม)

พระยาสรรรค์ - ใครจะก่อขึ้นก็ตาม แต่ในเวลานี้บ้านเมืองอยู่ในอำนาจของผม

อำมาตย์ - มันเป็นเคราะห์ดีของแก ที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห้ามไม่ให้พวกเราสู้ ถ้าทรงอนุญาตให้สู้แล้ว แกเข้ามาถึงที่นี่ไม่ได้หรอก

พระยาสรรรค์
ที่ออก - ถึงเจ้าคุณจะสู้ก็สู้ไม่ได้ พวกของเจ้าคุณ 4-5 คนไปรักษาประตูนั้น ผมเสียใจที่จะบอกว่าผมฆ่าตายหมดแล้ว

อำมาตย์ - ฉันเสียใจมาก ไม่ใช่เสียใจที่เขาตาย แต่เสียใจที่ฉันไม่ได้ตายอย่างเขาบ้าง ยิ่งงใจพวกเรา เราก็คือเป็นทหาร

เข้าสงครามมากกว่า 10 ครั้ง เราจะปล่อยให้ดาพ
ของเราอยู่เปล่า ๆ อย่างนี้หรือ ใช้ดาพให้เป็น
ประโยชน์อีกสักนิดเถอะนา

(ทั้งสองชักดาพวิ่งเข้าไปหาพระยาสรรค์ ทหารพระยาสรรค์ขวางหน้า)

พระเจ้ากรุงธน

- ข้า ข้า ข้า เก็บดาพไว้ก่อนเถอะลูก เจ้าคงจะได้มีโอกาส
ใช้มันในวันหลังเมื่อมีข้าศึกมารุกรานบ้านเมืองของเรา
แต่ขออย่าให้ทหารพระเจ้ากรุงธนคนใด ใช้ดาพฆ่า
ฟันคนไทยด้วยกัน เพื่อประโยชน์แก่ตัวพ่อ ปล่อยให้
พ่อตายคนเดียวเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของราษฎรทั้ง
แผ่นดิน เก็บดาพเสียลูก เชื่อพ่อเถอะ

(ปีพาทย์ทำเพลงกาเรียนทอง สองคนทั้งดาพแล้วโผผวาเข้าไปกอด พระบาท
พระเจ้ากรุงธนบุรี ๆ ทรวดพระองค์ลงกอดทหารทั้งสองแล้วทรงประคองให้ลุกขึ้น)

พระเจ้ากรุงธน

- มา, พระยาสรรค์ ข้าไปกะแก

พระยาสรรค์

- ทหาร, เอาเชือกมามัดไป

อิเบศร์

- ถ้าแกมัดสมเด็จจะพระเจ้ากรุงธนบุรี ฉันทจะยอมทำผิด
พระนุรราชโองการ ถึงแม้มีเพียงสองสามคนเท่านั้น
ก็จะสู้จนตาย

พระยาสรรค์

- มันไม่ใช่หน้าที่อะไรของเจ้าคุณทั้งสองคน อ้าว
ทหาร, มัด

(ปีพาทย์ทำเพลงเชิด พระยาทั้งสองกับทหารยามที่รักษาการชักดาพ
เข้าไปต่อสู้อย่างรุนแรง จนล้มตายกันมาก ทหารยาม และพระยาสองคนถูกฟัน
พระยาอิเบศร์ร้องว่า 'ทูลกระหม่อมแก้ว' พระยาอำมาตย์ร้องว่า 'ช่วยพระองค์ไม่ได้เสียแล้ว'
ล้มลงทั้งสองคนปีพาทย์เพลงโอด พระเจ้ากรุงธนเข้ามากอดศพพระยาทั้งสอง ปีพาทย์หยุด)

(ดนตรีสากลทำเพลง 'ธนบุรี' อย่างเบา ๆ)

(พระยาสรรค์เชิญเสด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี, เสด็จออกแล้วโผกลับ เข้ามา
กอดศพพระยาทั้งสอง ทรงพระดำเนินไปดูทหารอื่น ๆ ด้วยความเศร้าสลดเสด็จ
กลับมายังพระยาทั้งสองอีกครั้งหนึ่ง)

พระเจ้ากรุงธน

- ข้าแต่เทพเจ้าผู้ทรงมหิทธิฤทธิ์ศักดิ์สิทธิ์ทั่วสากลโลก
ข้าได้เอาชีวิตเข้าแลกฝ่าอันตราย ภูชาตบ้านเมืองและ
ทำประเทศไทยให้เป็นปึกแผ่น บัดนี้บุญของข้ามา
สุดสิ้นอยู่เพียงนี้ ชีวิตของข้าจะไม่เสียดาย เป็นห่วง
แต่เมืองไทยที่ข้าทิ้งไว้ข้างหลังขอเทพเจ้าทั้งหลายจง
คุ้มครอง รักษาเมืองไทย ขอให้สมเด็จพระยามหา
กษัตริย์ศึกกลับคืนเข้าพระนครโดยเร็ว เพื่อดับ
ความยุคเข็ญ และปกครองบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข
ไปตลอดกาล

(ดนตรีสากลทำเพลงธนบุรีดังขึ้น เสด็จออกไปกับพวกของ พระยาสุรศักดิ์
แสนเสียงและลูกคู่ร้องเพลงธนบุรีเพียงวรรคต้น ดนตรีคงบรรเลง เรื่อยไป)

- ปิดม่าน -

ฉาก 8

ณ ที่ฝั่งศพพระเจ้ากรุงธนบุรี

ไทยจีน ถือโคมเดินออกทีละ 6 คน

"ธนบุรี"

ธนบุรี ธนบุรี ธนบุรี

โอ้พระองค์พระเจ้ากรุงธนบุรี

ทรงความดียิ่งใหญ่แก่สยาม

ศึกมีมาออกหน้าสู้สงคราม

กู้สยามให้ฟื้นคืนเป็นไทย

ทรงบำรุงกรุงไทยให้รุ่งเรือง

เกียรติสยามพุ่งเฟื่องสุกใส

เมื่อพระชนม์แตกดับล่วงลับไป

จีนไทยก็รำลึกถึงพระคุณ

(นักร้องและรำหนึ่งเที่ยวจบแล้ว เดินเข้า และร้องเรื่อยไปจนเข้าหมด)

(พวกนางร้องให้เดินออก, นั้, ถวายบังคม)

(เริ่มบทนางร้องให้)

พระร่มโพธิ์ทอง

พระพุทธเจ้าข้าเอ๋ย พระทูลกระหม่อมแก้ว
 พระพุทธเจ้าข้าเอ๋ย
 พระเสด็จสู่สวรรคาลัย ละข้าพระบาทยุคลไว้
 พระพุทธเจ้าข้าเอ๋ย พระทูลกระหม่อมแก้ว
 พระพุทธเจ้าข้าเอ๋ย

(ดนตรีสากลทำเพลง "กรุงธน" อย่างช้า)

(นางร้องให้หันออก)

(ร้องและรำเพลงกรุงธนอย่างช้า)

คุณหนูเล็ก

- กรุงธนบุรีแตกดับเสียแล้ว แต่พระนามของพระเจ้า
 กรุงธนบุรี จะคงฝังอยู่ในหัวใจของชาวไทยตลอดกาล
 ไม่เฉพาะแต่ในหัวใจชาวไทยเท่านั้น พระนาม
 พระเจ้ากรุงธนบุรียังจะฝังแน่นอยู่ในหัวใจของ
 ชาวจีนด้วย พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงเป็นสายไขทองที่
 จะรัดรั้งหัวใจของชาวไทย และจีนให้แนบแน่นอยู่
 ด้วยฉันทักปลาวสาน

(ดนตรีสากลเริ่มทำเพลง 'จีนไทยสามัคคี' อย่างเบา ๆ)

คุณหนูเล็ก

- ขอให้ความสามัคคีระหว่างจีนกับไทยจงถาวร

ทุกคน

- จีนไทยสามัคคี

จีนไทยสามัคคี

ชาติจีน, ชาติไทย	มิใช่อันไกลพี่น้องกัน
ต้องสงวนความรัก	ต้องสมัครใจมั่น
จะสมานมิตรกัน	อยู่เสมอไปเอ๋ย
แต่โบราณหลายพันปีมาแล้ว	จีนกับไทยมิได้แคล้วเหมือนน้องพี่
ได้ร่วมแรงร่วมใจเป็นไมตรี	ไม่เคยมีข้อวิวาทบาดหมางกัน

(หญิงจีนไทยออก)

เมื่อเมืองจีนมีภัยไทยก็ช่วย
เมื่อสยามมีภัยร้ายฉกรรจ์

รับคนจีนมาอยู่ด้วยไม่กีดกัน
ไทยกับจีนช่วยกันกู้ชาติไทย

(ปิดม่านกลางให้เห็นตึกและธง ชายจีนและชายไทยเดินลงทางบันได)

จะผูกรักสามัคคีเหมือนพี่น้อง
เมื่อคราวสุข ก็สนุก เหมือนกันไป

ชาติทั้งสองจะไม่แยกแตกกันได้
ถึงยามทุกข์จีนกับไทยไม่ทิ้งกัน

- เปิดธง -

ร้องและรำบทันใหม่

พอถึงสร้อยบทที่ 2 แฉกหน้าเดินลง

เลื่อนกระเช้าลง

หมดเพลงรำแล้ว เลื่อนกระเช้าขึ้น

แฉกหน้าเดินขึ้น

- ปิดม่าน -

จบ